

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU
Yhdessä enemmän

Järjestyksenvalvojen osaaminen ja rooli yökerhojen paloturvallisuudessa

Päkki, Petri

2016 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU

Yhdessä enemmän

Järjestyksenvalvojien osaaminen ja rooli yökerhojen paloturvallisuudessa

Petri Päkki
Turvallisuusalan ko.
Opinnäytetyö
Toukokuu, 2016

Petri Päkki

Järjestyksenvalvojien osaaminen ja rooli yökerhojen paloturvallisuudessa

Vuosi 2016 Sivumäärä 57

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia yökerhojen järjestyksenvalvojien paloturvallisuusosaamista sekä yökerhoja toimintaympäristönä paloturvallisuuden suhteen. Aiheesta löytyi melko vähän tarkkaa eriteltyä tietoa, vaikka paloturvallisuus onkin yleisesti hyvin tutkittu aihe. Tutkimuksen tarkoituksena oli saada tietoa aiheesta jota muun muassa ravintoloitsijat sekä järjestyksenvalvontaa tarjoavat yritykset voisivat hyödyntää omassa työssään esimerkiksi koulutuksia suunnitellessa. Työtä voidaan käyttää myös tietopohjana esimerkiksi muissa aiheeseen liittyvissä opinnäytetöissä.

Opinnäytetyön taustana olivat kirjoittajan omat kokemukset alalta ja toimintaympäristöstä sekä rohkaiseva palaute työelämästä työn tarpeellisuudelle. Opinnäytetyön muodoksi valikoitui laadullinen tutkimus. Opinnäytetyötä varten käytettiin neljää pääasiallista tiedonkeruumenetelmää, jotka olivat kirjallisuuskatsaus, elektroninen tiedonhaku, havainnointi sekä haastattelut. Aihetta tutkittiin lukemalla lukuisia uutisia yökerhoissa sattuneista tulipaloista, perehtymällä aiheeseen liittyvään lainsäädäntöön sekä kirjallisuuteen ja haastattelemalla turvallisuusalalla työskenteleviä ammattilaisia.

Tutkimuksen tulokset osoittivat, että järjestyksenvalvojien paloturvallisuusosaaminen on pääpiirteittäin kunnossa, kun osaamista verrataan "pelasta ja varoita, sammuta, hälytä apua, rajoita, opasta"-toimintamalliin, mutta lisäkoulutukselle olisi tarvetta. Haasteita alalla aiheuttaa työkohteiden ja työntekijöiden suuri vaihtuvuus. Haastattelujen johtopäätöksenä alalla kaivattaisiin lisää säännöllisempää harjoittelua paloturvallisuusasioissa sekä riskeihin varautumisessa.

Opinnäytetyötä varten haastateltiin kuitenkin vain pientä joukkoa alalla työskentelevistä, mutta haastateltavien valintaan kiinnitettiin tarkasti huomioita, jotta se antaisi mahdollisimman laajan kuvan aiheesta. Suuremmalla haastateltavien määrällä tulokset saattaisivat olla erilaisia. Tulokset tukevat kuitenkin myös kirjoittajan omia havaintoja aiheesta. Tulosten pohjalta voidaan lähteä kehittämään esimerkiksi järjestyksenvalvojien paloturvallisuuskouluksia. Työtä voidaan käyttää myös yökerhojen riskikartoituksia tehdessä.

Petri Päkki

The Knowledge and Role of Security Stewards Regarding the Fire Safety of the Night Clubs

Year	2016	Pages	57
------	------	-------	----

The purpose of this thesis was to examine the fire safety knowledge of the security stewards of night clubs as well as the night clubs themselves as operational environments regarding fire safety. Fire safety is generally much researched topic, but it was very challenging to find accurate information. The aim of the study was to obtain more information on the topic which restaurateurs and companies providing security services, among others, can then make use of, for example when planning training. It can also be used as an information base and reference, for example, for other theses on this theme.

The writer's own experiences from the industry and operational environment as well as the encouraging feedback that there is a need for such research from the field, were in the background of the thesis. Qualitative approach was chosen to be the research method. There were four main data collection methods used: literature review, electronic information retrieval, observation and interviews. The topic was also researched by reading number of articles on fires in night clubs by exploring the legislation and literature on the subject and by interviewing professionals working in the security industry.

The results of the study indicated that the fire safety knowledge of the security stewards is broadly in order when looking at the "rescue and alert, extinguish, call for help, confine, guide" operating model, but there is still need for further training. The challenges of the industry are caused by the large turnover of employees and job locations. The interviews indicate that more regular training in fire security issues and preparation for risks is required.

Even though only a fairly small group of professionals working in the security industry were interviewed for the thesis, they were carefully selected so that the interviews would give as comprehensive view on the topic as possible. If more people had been interviewed, the results could have been different. However, the results support the writer's own observations on the matter. The thesis gives a basis for example for improvement and development of fire safety training for security stewards. It can also be used when making risk assessments at night clubs.

Keywords: Fire safety, Night club, Security stewarding

Sisällys

1	Johdanto	7
2	Opinnäytetyön tavoitteet ja rajaukset	8
2.1	Työn tavoitteet	8
2.2	Työn ja kirjoittajan tausta	8
2.3	Aiheen rajausta	9
2.4	Keskeiset käsitteet	10
2.5	Työn tyyppi	11
2.6	Työn rakenne	11
2.7	Tiedonkeruumenetelmät	12
2.7.1	Kirjallisuuskatsaus	12
2.7.2	Elektroninen tiedonhaku	13
2.7.3	Haastattelut	14
2.7.4	Havainnointi	15
3	Yökerhojen paloturvallisuus	16
3.1	Turvallisuusmääräykset yökerhoissa	16
3.2	Pelastussuunnitelma	17
3.3	Palo- ja poistumisturvallisuusriskit	18
3.3.1	Ihmislähtöiset syyt	18
3.3.2	Sähkölaitteet	24
3.4	Henkilökunta	27
3.5	Ihmisten käyttäytyminen tulipalotilanteessa	28
3.6	Esimerkkejä onnettomuuksista	31
3.6.1	The Station yökerhopalo	31
3.6.2	Kiss yökerhopalo	33
4	Järjestyksenvalvojat ja yökerhojen paloturvallisuus	33
4.1	Keitä ovat järjestyksenvalvojat?	34
4.1.1	Koulutus	34
4.1.2	Työtehtävät yökerhoissa	36
4.2	Järjestyksenvalvojien paloturvallisuusosaaminen	37
4.2.1	Haastattelut paloturvallisuudesta	37
4.2.2	Haastattelujen tulokset	38
4.3	Haastattelujen johtopäätökset ja kehitysehdotukset	41
5	Oma arvio	45
6	Yhteenveto	46
	Lähteet	48
	Kuviot	52
	Taulukot	53

Liitteet..... 54

1 Johdanto

Yökerhojen paloturvallisuus on aihe josta saa lukea uutisista aika ajoin onnettomuuksien sat- tuessa, viimeisimpänä Romanian Bukarestin onnettomuudesta. Yökerhojen tulipalot eivät ole kovin yleisiä mutta seuraukset voivat olla katastrofaalisia toimintaympäristö huomioon otta- en. Suomessa isoilta onnettomuuksilta on vielä onneksi välttytty mutta samat riskit ovat ole- massa myös meillä kuin maailmalla. Rakennus- ja turvallisuusmääräykset ovat Suomessa hyvin tarkkoja paloturvallisuuden suhteen mutta silti omien havaintojeni pohjalta eri yökerhoissa ja ravintoloissa työskenneltyäni paljon tehdään myös laiminlyöntejä paloturvallisuuden suhteen. Yleinen ongelma on mm. yökerhojen poistumisturvallisuus tukittujen ja lukittujen poistumis- reittien takia (Springfield Fire Prevention Division 2016, 2). Taustalla on usein tilojen epäkäy- tännöllisyys, säilytystilan puute tai kulunvalvonnan haastavuus. Harvaa yökerhoa on alkujaan rakennettu juuri yökerhotoimintaa varten vaan se on vasta myöhemmin muutettu tätä käyttöä varten jolloin on jouduttu tekemään kompromisseja tilojen suhteen. Tiloissa käytetään myös paljon tekniikkaa jotka lisäävät tulipaloriskiä kuten voimakkaita valoja, savukoneita, keittiö- välineitä, pyrotekniikkaa sekä lämmittimiä.

Yökerhojen myöhäinen aukioloaika ja päihtyneet asiakkaat lisäävät myös riskiä merkittävästä onnettomuudesta (Seppä 2006, 21). Onnettomuustilanteessa aamuyöllä päihtyneenä ihmisen toiminta ei ole välttämättä järkevintä ja tuttuakin paikka saattaa näyttää täysin vieraalta, jol- loin esimerkiksi poistuminen rakennuksesta saattaa olla hyvin haastavaa. Yhdistäessä monesti sokkeloiset ja monitasoiset tilat vahvaan päihtymykseen ja suuriin ihmismääriin on riski suur- onnettomuudelle läsnä. Tässä vaiheessa henkilökunnan toimintavalmius nousee tärkeään roo- liin onnettomuuden sattuessa. Isossa yökerhossa on usein kymmeniä työntekijöitä mutta kir- joittamaton sääntö tuntuu olevan, että järjestyksenvalvojat hoitavat kaikki turvallisuusasiat. Haasteensa luo ravintola-alan suuri vaihtuvuus henkilökunnassa ja osa-aikaisten työntekijöi- den suuri määrä jolloin työntekijä ei välttämättä tunne rakennuksesta kuin sisäänkäynnin ja oman työpisteensä.

Halusin lähteä tätä opinnäytetyötä varten selvittämään suurimpia paloturvallisuuden riskiteki- jöitä yökerhoissa sekä kuinka järjestyksenvalvojat osaavat onnettomuustilanteessa toimia. Kiinnostukseni aiheeseen on herännyt työskenneltyäni opintojeni ohessa yökerhojen järjestyk- senvalvojana ja huomattuani useissa kohteissa selviä yhteneväisyyksiä maailmalla sattuneisiin onnettomuuksiin. Tätä opinnäytetyötä voidaan käyttää yökerhojen riskientunnistamisessa ja henkilökunnan koulutustarpeita määritellessä.

2 Opinnäytetyön tavoitteet ja rajaukset

Seuraavaksi käydään läpi tämän opinnäytetyön tavoitteet ja rajaukset. Tämä käsittää työn sekä sen kirjoittajan taustan läpikäymisen ja mitkä seikat vaikuttivat aiheen valitsemiseen. Aiheen rajauksessa käydään läpi kuinka opinnäytetyö on rajattu ja perustelut rajauksille. Työn tyyppi ja sen teoria kuvaillaan ennen työn rakenteen kuvausta jota seuraa kuvaus kaikkista tiedonkeruumenetelmistä joita tutkimuksen teossa käytettiin.

2.1 Työn tavoitteet

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli lähteä tutkimaan yökerhoille tyypillisiä paloturvallisuusriskejä sekä järjestyksenvalvojien roolia ja osaamista toimia tulipalotilanteissa. Tavoitteena oli selvittää yleisimpiä tulipaloriskejä jotka ovat aiheuttaneet yökerhojen tulipaloja sekä lisänneet onnettomuuksien vahinkojen määrää. Nimenomaan yökerhoja koskevaa tutkimustietoa löytyi melko vähän joten koin tutkimuksen tarpeelliseksi. Yleisimpiä ja suurimpia riskejä kartoittamalla oli tavoitteenani luoda pohjatietoa tutkimuksen toiselle aiheelle eli järjestyksenvalvojien roolille ja osaamiselle toimia tulipalotilanteessa. Lisäksi yökerhojen tulipalorisrien kartoittamisella oli tarkoitus luoda tietopohja jota voidaan käyttää esimerkkinä ravintoloiden riskianalyysejä tehdessä. Tämän lisäksi tarkoitukseni oli tutkia riskien lisäksi myös muita toimintaympäristöön vaikuttavia seikkoja kuten muun henkilökunnan roolia yökerhojen paloturvallisuudessa sekä yökerhojen paloturvallisuuteen vaikuttavia määräyksiä kuten miten lakisääteinen pelastussuunnitelma vaikuttaa yökerhojen paloturvallisuuteen.

Näiden tulosten pohjalta tarkoitukseni oli lähteä tutkimaan järjestyksenvalvojien roolia yökerhojen paloturvallisuuden osalta sekä kartoittamaan heidän osaamistaan toimia onnettomuustilanteissa. Tavoitteena oli selvittää kuinka järjestyksenvalvojat pystyvät vastaamaan lakisääteisiin velvoitteisiin sekä kuinka he pystyvät estämään onnettomuuksia ja ehkäisemään niiden vaikutuksia. Järjestyksenvalvojien paloturvallisuusosaamisen nykytasoa sekä toimintaympäristön riskejä tutkimalla tavoitteenani oli luoda kehitysehdotuksia järjestyksenvalvojien työskentelyyn ja koulutukseen joita hyödyntämällä voitaisiin parantaa yökerhojen paloturvallisuutta ja järjestyksenvalvojien osaamista sekä toimintakykyä onnettomuustilanteissa.

2.2 Työn ja kirjoittajan tausta

Idea opinnäytetyölle on syntynyt pikkuhiljaa opiskeluideni ohella järjestyksenvalvojana työskennellessä. Palo- ja pelastusturvallisuus on ollut aihe jota varsinkin opintojeni alkuvaiheessa opiskeltiin paljon ja olen kokenut sen jo pitkään itseäni kiinnostavaksi aiheeksi. Jo ennen turvallisuusalan opintoja erään oppilaitoksen vahtimestarina työskennellessäni sain kipinän aiheeseen poistumisturvallisuudesta huolehtiessani ja tämä oli yksi syy että, päädyin opiskelemaan turvallisuusalaa. Melko pian opintojeni alettua suoritin järjestyksenvalvojakortin ja päädyin työskentelemään erilaisiin tapahtumiin järjestyksenvalvojaksi sekä järjestyksenvalvo-

jien esimieheksi. Erilaisissa tapahtumissa ja kohteissa työskennellessä aloin tekemään myös havaintoja palo- ja pelastusturvallisuudesta sen pohjalta mitä olin turvallisuusalan opinnoissani oppinut ja tein huomion, että varsinkin ravintoloiden paloturvallisuudessa on monesti selviä puutteita.

Opintojeni edetessä siirryin työskentelemään pääasiassa eri ravintoloihin yleisötapahtumien jäädessä työkenttänä syrjään. Varsinkin isoissa yleisötapahtumissa joita varten luvan saadaksesen joudutaan tekemään pelastussuunnitelma ja yhteistyötä viranomaisten kanssa mm. palotarkastuksen muodossa palo- ja pelastusturvallisuus vaikuttaisi havaintojeni perusteella olevan pitkälti kunnossa. Uskoakseni tapahtumien lyhyt kesto estää sen, että pahoja tapoja ei ehdi syntyä. Siksi itseni yllättikin ravintoloihin työskentelemään siirryttyäni kuinka paljon puutteita tällä osa-alueella ravintoloiden turvallisuudessa onkaan, vaikka tällä toimialalla toiminta edellyttää saman lailla turvallisuusmääräysten noudattamista. Ravintoloiden järjestyksenvalvojana työskentely on antanut aitiopaikan tehdä havaintoja niiden paloturvallisuudesta.

Huomasin melko pian eri ravintoloissa työskennellessä, että maailmalla sattuneista suurista yökerhojen tulipaloista tutut riskit toistuvat myös monissa suomalaisissa ravintoloissa ja yökerhoissa. Samalla huomasin myös, että ravintoloiden henkilökunnasta järjestyksenvalvojat ovat ne joiden vastuulle palo- ja pelastusturvallisuus jää jokapäiväisessä toiminnassa. Kiinteistön omistaja ja haltija yhdessä toiminnanharjoittajan kanssa on kuitenkin se jonka vastuulla rakennusten palo- ja poistumisturvallisuus on pelastuslain mukaan (379/2011, 9§).

Aiheesta useiden työkavereiden kanssa keskusteluni itselleni heräsi mielenkiinto lähteä kartoittamaan hiukan tarkemmin yökerhojen paloturvallisuutta ja kuinka järjestyksenvalvojat ovat tulipalotilanteisiin varautuneet. Sain ennen työn aloittamista siitä puhuessani usealta taholta kannustavaa palautetta aiheen suhteen ja varsinkin työyhteisön tuki ja kiinnostus aiheeseen antoi lopullisen sinetin aiheen valinnalle. Työtä kirjoittaessa työskentelin kokoajan aktiivisesti yökerhojen järjestyksenvalvojana joten pystyin jatkuvasti tutkimuksen edetessä tekemään havaintoja todellisuudesta ja vertaamaan sitä muuhun tutkimuksessani saamaan tietoon.

2.3 Aiheen rajaus

Tämä opinnäytetyö keskittyy yökerhojen palo- ja poistumisturvallisuuteen sekä kuinka järjestyksenvalvojat ovat onnettomuustilanteisiin varautuneet. Aiheesta on rajattu pois muut ravintolatyyppit kuten ruokaravintolat ja pubit. Muun yökerho henkilökunnan kuin järjestyksenvalvojien osaamista ja toimintakykyä ei kartoitettu tätä opinnäytetyötä varten kuin hyvin pinta-puolisesti. Muun henkilökunnan tehtävät ja vastuut käydään kuitenkin läpi yökerhojen paloturvallisuus osiossa.

Aiheen rajaamista pelkästään yökerhoihin tuki, että ne ovat toimintaympäristönä hyvin erilaisia kuin muut ravintolatyypit eikä vastaavaa tutkimusta löytynyt entuudestaan. Yökerhojen luonne ja asiakasmäärät eroavat selvästi esimerkiksi tavallisesta ruokaravintolasta jonka takia ne ovat henkilökunnalle huomattavasti haastavampia toimintaympäristöjä paloturvallisuuden kannalta. Opinnäytetyössä keskitytään yökerhoihin toimintaympäristönä käyden läpi niiden toimintaa ohjaavat turvallisuusmääräykset sekä yleisimmät paloturvallisuusriskit. Järjestyksenvalvojien kyky toimia ja osaaminen onnettomuustilanteessa tässä toimintaympäristössä on tämän opinnäytetyön tärkein tutkimuskysymys.

2.4 Keskeiset käsitteet

Alkusammutuksella ja alkusammutusvälineillä tarkoitetaan tulipalon sammuttamista sen alkuvaiheessa käyttäen sammutuspeitettä, vettä tai erilaisia käsisammuttimia. Alkusammutusvälineet merkitään niitä osoittavilla merkinnöillä. Alkusammutusta varten voidaan järjestää erityinen alkusammutuskoulutus jossa tutustutaan tulipalojen teoriaan sekä opetellaan käyttämään eri tilanteisiin sopivia alkusammutusvälineitä. (Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö 2016)

Järjestyksenvalvoja on henkilö joka ylläpitää järjestystä ja turvallisuutta sekä estää rikoksia ja onnettomuuksia toimialueellaan johon hänet on asetettu. Järjestyksenvalvojana työskenteley edellyttää järjestyksenvalvojan koulutuksen käymistä. Todistuksena koulutuksesta myönnetään järjestyksenvalvojakortti. (Laki järjestyksenvalvojista 533/1999, 2§, 12§, 15§)

Poistumisreitillä tarkoitetaan rakennuksesta ulos maan pinnalle tai muulle palon sattuessa turvalliselle paikalle johtavaa kulkureittiä jota voidaan käyttää hätätilanteessa (Sisäasianministeriön asetus rakennusten poistumisreittien merkitsemisestä ja valaisemisesta 805/2005, 2§). Poistumisreitti merkitään sitä osoittavilla poistumisopasteilla. Rakennuksen tyyppi ja koko määrittelee poistumisreittien määrän, tyyppin ja etäisyyden toisistaan. Arkikielessä käytetään myös nimityksiä hätäreitti, hätäpoistumisreitti ja varatie.

Yökerholla tarkoitetaan tässä opinnäytetyössä viihderavintolaa jolle aluehallintovirasto on myöntänyt erityisistä syistä alkoholilain nojalla luvan jatkaa anniskelua kello puoli kahden jälkeen yöllä joko kello puoli kolmeen tai puoli neljään yöllä. Anniskeluluvan jatkamiseksi kello puoli kahden jälkeen edellytyksenä on, että ravintolan toiminta-ajatus korkeatasoisine viihdeohjelmineen vaatii pidennettyä anniskeluaikaa. Lupa voidaan myöntää myös erityisiä tilaisuuksia varten tapauskohtaisesti. Anniskeluluvan jatkaminen kello puoli neljään vaatii, että anniskelupaikka toimii joko hyvämaineisen hotellin yhteydessä tai on varustelu- ja palvelutasoltaan erityisen hyvä tasoinen viihderavintola. (Aluehallintovirasto 2013)

2.5 Työn tyyppi

Tämän opinnäytetyön tyyppiä valikoitui kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Laadullisen tutkimuksen käyttämisestä puolsi tutkimusaineiston muoto ja omat resurssit tutkimuksen toteuttamiselle. Määrällistä tarkasti eriteltyä aineistoa oli hyvin vaikea löytää eikä esim. määrällisen kyselyn teettäminen olisi ollut mahdollista omilla resursseilla.

Laadullisen tutkimuksen lähtökohtana pidetty todellisen elämän kuvaaminen (Hirsjärvi 2003, 152) sopi hyvin tämän opinnäytetyön tekemistä varten sillä tutkimuskohteena oli ihmisten toiminta. Hirsjärvi (2003, 155) kirjoittaa, että laadullisen tutkimuksen tyypillisiin piirteisiin kuuluu, että "tutkimus on luonteeltaan kokonaisvaltaista tiedonhankintaa" sekä, että siinä "suositaan ihmistä tiedonkeruu instrumenttina". Laadullisessa tutkimuksessa voidaan käyttää apuna erilaisia keinoja tiedon hankinnassa mutta enemmän luotetaan omiin havaintoihin ja keskusteluihin tutkittavien kanssa (Hirsjärvi 2003, 155). Laadullisessa tutkimuksessa tyypillistä on, että käytetään induktiivista analyysiä jossa aineistoa tarkastellaan yksityiskohtaisesti ja monitahoisesti ja tarkoituksena on löytää uusia ennalta tuntemattomia seikkoja (Hirsjärvi 2003, 155).

Laadullisessa tutkimuksessa pyritään käyttämään laadullisia metodeja tutkimusaineistoa hankkiessa. Esimerkkejä tällaisista metodeista ovat mm. erilaiset haastattelut. Laadullisia metodeja käyttäessä annetaan itse tutkittaville mahdollisuus saada oma ajatuksensa aiheesta esille. Laadulliselle tutkimukselle on myös tyypillistä, että tutkimuksen kohdejoukko valitaan tarkoituksenmukaisesti sen sijaan, että käytettäisiin satunnaisotantaa jota käytetään useasti määrällisen tutkimuksen haastatteluissa. Laadullisessa tutkimuksessa annetaan myös mahdollisuus tutkimussuunnitelman muotoutumiselle kesken tutkimuksen joustavalla tutkimustavalla. Siihen kuuluu tutkimusolosuhteiden huomioiminen ja niiden mukaan tutkimussuunnitelman muokkaaminen. Lisäksi laadullisessa tutkimuksessa tutkimus näkökulmana on, että tapaukset ovat ainutlaatuisia ja niitä käsitellään tämä huomioiden. (Hirsjärvi 2003, 155)

2.6 Työn rakenne

Varsinainen opinnäytetyö jakautuu kahteen osaan: "yökerhojen paloturvallisuus" ja "järjestyksenvalvojat ja yökerhojen paloturvallisuus". Tarkoituksena oli ensin kartoittaa toimintaympäristöön eli yökerhoihin liittyvää tietoa paloturvallisuudesta ja tätä tietoa hyväksi käyttäen alkaa selvittämään järjestyksenvalvojen roolia ja osaamista paloturvallisuuden suhteen. Yökerhojen paloturvallisuus osaa varten kävin erilaisten tiedonkeruumenetelmien avulla läpi erilaisia julkaisuja, artikkeleita ja uutisia yökerhojen paloturvallisuudesta. Yökerhojen paloturvallisuus osan on tarkoitus kuvailla toimintaympäristöä ja sen erikoispiirteitä tutkimuksen lukijalle. Lisäksi sitä voidaan käyttää esim. riskikartoitusta yökerhoon tehdessä.

Yökerhojen paloturvallisuus osan pohjalta lähdin kartoittamaan järjestyksenvalvojien osaamista ja roolia paloturvallisuuden suhteen. Jo hankitun tiedon pohjalta lähdin rakentamaan kysymyspatteristoa järjestyksenvalvojien haastatteluja varten jotka tulisivat toimimaan pääasiallisena tiedonkeruumenetelmänäni. Tässä osassa opinnäytetyötä käydään läpi järjestyksenvalvojien tehtäviä ja velvollisuuksia yökerhoissa ja sen paloturvallisuuteen liittyen. Tämän jälkeen käyn läpi haastattelujen tulokset ja vertaan niitä tavoitetasoon ja siihen mitä esimerkiksi laki sanoo järjestyksenvalvojien osaamisesta. Lopuksi vuorossa on johtopäätökset haastatteluista sekä kehitysehdotukset mm. järjestyksenvalvojien koulutuksen ja työhöjeiden suhteen.

2.7 Tiedonkeruumenetelmät

Seuraavaksi esittelen tiedonkeruumenetelmät joita käytettiin tämän opinnäytetyön tekemisessä. Pääasiallisina tiedonkeruumenetelminä käytettiin neljää menetelmää: Kirjallisuuskatsausta, elektronista tiedonhakua, haastatteluja sekä havainnointia. Menetelmät valittiin, koska ne täydensivät hyvin toisiaan ja niiden avulla pystyy keräämään tietoa laajasti eri lähteistä. Kaikki valitut menetelmät olivat myös sellaisia jotka sopivat tämän opinnäytetyön tekemiseen käytettävissä olevat resurssit huomioiden.

2.7.1 Kirjallisuuskatsaus

Opinnäytetyötä varten tietoa kerätessä yhtenä menetelmänä käytettiin kirjallisuuskatsausta jossa tutustuttiin erilaisiin kirjallisiin julkaisuihin yökerhojen paloturvallisuudesta sekä järjestyksenvalvojista. Kirjallisuuskatsauksessa keskitytään tutkimusongelman kannalta olennaiseen kirjallisuuteen (Hirsjärvi 2003, 111). Sen tarkoituksena on näyttää mistä näkökulmista aiheetta on aiemmin tutkittu ja miten suunnitteille oleva tutkimus liittyy jo olemassa oleviin tutkimuksiin (Hirsjärvi 2003, 112).

Kirjallisuuskatsauksen avulla tutkija voi myös varmistua, että vastaavaa tutkimusta ei ole aiemmin tehty. Kirjallisuuskatsaus on yhtenäinen osa omaa tutkimusta eikä siitä erillinen osa kuten esimerkiksi listaus. Ilman kirjallisuuskatsausta tutkija ei pysty etsimään omaa näkökulmaansa eikä perustelemaan sitä.

Kirjallisuuskatsauksessa on pyrittävä lukemaan tietoa arvioiden. Arvioidessa tulee ottaa huomioon lähdekritiikki ja analysoida tiedon luotettavuutta. Tutkimusta varten huomioidaan vain tutkimukseen liittyvä tieto.

Kirjallisuuskatsauksessa tutustuttiin mm. erilaisiin oppaisiin ravintola- ja paloturvallisuudesta yleisesti. Myös turvallisuus- ja ravintola-alan lehdet ja niiden artikkelit kuuluivat tutkimuksen kirjallisuuskatsauksen piiriin. Kirjallisuuskatsaus keskittyi pääasiassa yökerhojen rakenteelli-

seen turvallisuuteen liittyviin julkaisuihin, koska suoraan järjestyksenvälvojen osaamisesta onnettomuustilanteessa koskevaa aineistoa ei löytynyt kirjallisessa muodossa. Tämä osoitti sen, että tutkimukselle on tarvetta sillä sellaista ei ole aikaisemmin julkaistu.

Kirjallisuuskatsaus sisälsi myös eri sanomalehtien uutisten keräämistä aiheesta. Sanomalehtien uutisista löytyy yleensä viranomaisten antamaa tietoa tapahtuneesta sekä silminnäkijöiden ja asianomaisten havaintoja joten niissä on tarjolla tutkimusta varten sopivaa tietoa. Monissa uutisissa viitataan useasti myös aiempiin vastaaviin tapahtumiin joita voidaan käyttää lähdemateriaalina. Sanomalehtien uutisissa on kuitenkin huomioitava lähdekritiikki sillä uutinen on saattanut mennä painoon hyvin nopeasti ennen tarkkojen tietojen varmistumista. Tätä välttääkseni tutkimuksessa pyrin varmistamaan tiedon useasta eri lähteestä tuoreinta lähdettä käyttäen. Sanomalehtien sijaan juurikin edellä mainitun syyn takia pyrin tutkimuksessa käyttämään sanomalehtien www-sivujen uutisia aiheesta. Www-sivuille uutiset päivitetään yleensä melko pian ja viimeisin versio uutisesta on helpompi löytää kuin painetusta versiosta.

2.7.2 Elektroninen tiedonhaku

Elektronisella tiedonhaualla tarkoitetaan internetpalvelujen välityksellä tapahtuvaa tiedonhaku. Elektronisen tiedonhaun etuna on, että tutkijan ei tarvitse poistua oman tietokoneensa ääreltä tavoittaakseen aineiston. Elektronista tiedonhaku voidaan käyttää hyvin laajalti kirjoihin, www-sivuihin, sähköpostiviesteihin, artikkeleihin ym. sähköisessä muodossa olevaan tietoon (Hirsjärvi 2003, 83).

Elektroniseen tiedonhakuun liittyy riski lähdemateriaalin epäluotettavuudesta hyvin vahvasti, koska varsinkin Internetiin materiaalin julkaiseminen on erittäin helppoa. Hirsjärvi (2003, 102) kirjoittaa, että lähdemateriaalin arvioimiseksi on hyvä tutkailla lähteen kirjoittajan tunnettavuutta ja arvovaltaa, lähteen ikää sekä lähteen uskottavuutta. Samat seikat koskevat myös muitakin tiedonkeruumenetelmiä. Jos saman kirjoittajan nimi toistuu julkaisujen tekijänä sekä muiden tekijöiden lähdeviitteissä, kirjoittajaa voidaan pitää tunnettavana ja arvovaltaisena. Lähteiden tulisi olla mahdollisimman tuoreita sillä yleensä uuteen tietoon on kumuloitunut myös vanha tieto. Lähteen uskottavuus voidaan varmistaa käyttämällä arvovaltaisten julkaisijoiden julkaisuja tai hyväksi arvosteltuja ja kehuttuja julkaisuja.

Elektronisessa tiedonhaussa voidaan lisäksi lähteiden tiedon luotettavuudessa käyttää joitakin teknisiä tunnusmerkkejä kuten tiedon päiväystä, URL-osoitteesta löytyvää tunnettua organisaation, viraston tai asiantuntijan nimeä, mahdollisuutta yhteydenottoon esim. sähköpostilla, lähdeluettelo sekä selkeää ulkoasua (Hirsjärvi 2003, 87). Elektronista tiedonhaku käyttäessä pitää pystyä erottamaan mm. erilaiset propaganda sivustot joiden tarkoituksena on mukaista voisi olla asioiden mainitsematta jättäminen tai toisten asioiden ylikorostaminen. Elektroni-

seen tiedonhakuun liittyy myös riski, että esim. www-sivujen sisältöä saatetaan muuttaa tai poistaa jälkeinpäin jolloin lähteen tarkastaminen saattaa vaikeutua.

Tämän opinnäytetyön elektroninen tiedonhaku kohdistui sekä www-sivuille hakukoneella asiansanoja käyttäen sekä erilaisiin tietokantoihin ja virtuaalikirjastoihin. Tiedonhaussa ison osan muodosti erilaiset www-sivuilla julkaistut artikkelit sekä uutiset. Löydettyjen tietokantojen tilastot osoittautuivat huomattavasti vaikeammin hyödynnettäviksi kuin edellä mainitut uutiset ja artikkelit, koska niitä ei ollut useasti eritelty riittävän tarkasti tutkimuksen aiheen rajoituksen huomioon ottaen. Artikkelit ja uutiset valittiin lähdekritiikkiä noudattaen käyttäen tunnettuja uutissivustoja tai uutisia joiden lähteenä toimi esimerkiksi viranomaistiedotteet tai jotka oli viranomaisen toimesta vahvistettu. Esimerkkinä Ylen ja Helsingin Sanomien www-sivujen uutissivut ovat tunnettuja ja hyvämaineisia lähteitä tehdä tiedonhakua.

2.7.3 Haastattelut

Haastattelut ovat laadullisen tutkimuksen perusmenetelmiä. Tiedonkeruumuotona se on hyvin joustava ja valikoitui tämän vuoksi yhdeksi tämän opinnäytetyön menetelmäksi. Haastattelun tarkoituksena on kerätä tutkimusaineistoa jota tulee tulkita tutkimuskysymyksen ratkaisemiseksi. Haastattelussa haastattelijalla on iso rooli aineiston tuottamisessa oman vuorovaikutuksensa avulla. Haastatteluun liittyy myös riskejä jotka aiheutuvat ihmisten vuorovaikutuksesta.

Haastattelu valikoitui yhdeksi tämän opinnäytetyön menetelmäksi, koska uskoin sillä tavoin saavani syvällisempää tietoa kuin esimerkiksi kyselylomakkeen teettämällä. Haastattelun valintaa puolsi myös, että haastattelun sopimalla vastaukset saa varmemmin kuin kyselylomakkeen teettämällä. Omien havaintojeni mukaan kyselylomakkeisiin unohtuu helposti vastata tai niihin vastataan hyvin lyhyesti ajan säästämisen vuoksi jolloin vastaukset jäävät vajaiksi, vaikka vastaajalla olisikin luultavasti enemmän sanottavaa aiheesta. Haastattelulla halusin myös antaa mahdollisuuden, että vastaukset saavat hiukan lipsua ohi aiheenkin, jos sitä kautta löytää uusia näkökulmia aiheeseen. Hirsijärvi kirjoittaa, että lyhyisiin alle puolen tunnin tutkimuksiin kannattaa tuskin ryhtyä (2003, 195) vaan näissä tapauksissa kannattaa enemmän käyttää kyselyä. Yllä mainitut syyt haastattelun eduista kyselylomakkeisiin verrattuna puolsivat kuitenkin lyhyidenkin haastatteluiden käyttämistä tämän opinnäytetyön menetelmänä.

Haastattelun muodoksi valikoitui puolistrukturoitu yksilohaastattelu. Haastatteluja varten oli laadittu sekä suoria kysymyksiä, että avoimempia teemaan liittyviä aihepiirejä. Yksilohaastattelu valikoitui menetelmäksi, koska haastateltavien ammatti ja elämäntilanteet huomioon ottaen pari- tai ryhmähaastattelujen luominen olisi ollut erittäin haastavaa. Yksilohaastattelut olivat huomattavasti helpompi järjestää, vaikka muilla haastattelumuodoilla olisikin saatu mahdollisesti parempia tuloksia vapautuneemman ilmapiirin takia. Tosin tutkijan ja haasta-

teltavien entuudestaan tunteminen teki haastattelutilanteista hyvin vapautuneet ja luonteivat.

Haastatteluihin liittyy myös riski, että haastateltavat eivät vastaa rehellisesti vaan kaunistelevat vastauksiaan ja saattavat vastata haastattelutilanteessa erilailla kuin vastaisivat muuten (Hirsjärvi 2003, 196). Tämä tulee ottaa huomioon haastattelun tuloksia analysoidessa. Haastattelujen tuloksia voidaan oman arvioni mukaan pitää kuitenkin melko luotettavina, koska haastateltavien ja tutkijan välillä oli vahva luottamus. Haastateltavien järjestyksenvalvojien nimiä ei julkaista eikä myöskään työkohteita. Haastateltavia myös itseään kiinnosti aihe ja he halusivat aidosti osallistua tutkimukseen.

Tätä opinnäytetyötä varten haastateltiin neljää järjestyksenvalvojaa joista yksi on yökerhon järjestyksenvalvojen kohde-esimies. Heillä on yhteensä lähes 40-vuoden työkokemus alalta. Jokainen heistä on työskennellyt useissa kohteissa ja työkohteita on vuosien varrelta kymmeniä. Lisäksi haastateltiin hotelli- ja ravintolaketju Kämp Collection Hotelsin turvallisuuspäällikköä Petteri Sistosta. Kämp Collection Hotelsin aiemmalta nimeltään Kämp Group Oy:n toimintaan kuului nykyään jo suljettu Ahjo Bar & Night Club yökerho.

2.7.4 Havainnointi

Havainnoinnissa on kyse tutkittavan kohteen tarkkailusta. Muihin tiedon hankinta menetelmiin verrattuna sen etuna on, että havainnoinnilla voidaan saada suoraa välitöntä tietoa tutkimuskohteesta (Hirsjärvi 2003, 202). Havainnoimalla voidaan onnistuessa välttää mm. haastateluista tuttu ilmiö, jossa vastauksia kaunistellaan yleisesti hyväksyttävään suuntaan sen sijaan, että annettaisiin rehellinen todellisuutta kuvaava vastaus. Havainnointi sopii näistä syistä johdun hyvin laadullisen tutkimuksen menetelmäksi.

Havainnointiin liittyy myös ongelmia kuten tutkijan läsnäolo havainnointitilanteessa joka saattaa muuttaa tilannetta ja havainnoinnin kohteen toimintaa. Tätä ongelmaa pyrin välttämään tässä opinnäytetyössä suorittamalla havainnoinnin piilohavainnointina. Piilohavainnointiin liittyvät eettiset ongelmat estettiin tässä opinnäytetyössä jättämällä havainnoinnin kohteiden nimet sekä paikat mainitsematta. Hyvän tutkimustavan mukaista olisi kuitenkin aina, että tutkimukseen osallistuvat tietäisivät olevansa osana tutkimusta.

Muita havainnoin ongelmia ovat sen vaatimat ajankäyttö resurssit. Havainnointi vie paljon aikaa (Hirsjärvi 2003, 203). Tätä opinnäytetyötä varten pystyin kuitenkin toteuttamaan havainnointia jatkuvasti kahtena tai kolmena iltana viikossa yökerhojen järjestyksenvalvojana työskennellessä. Havainnoin tulokset pyrin kirjaamaan ylös heti tämän onnistuessakin pääasiassa hyvin mutta aina tämä ei ollut mahdollista, joten jouduin luottamaan muistiini havaintojen suhteen myöhemmin niitä ylös kirjatessa.

Havainnointi on puutteistaan huolimatta hyvä tapa täydentää esimerkiksi haastatteluista saatua tietoa. Tässä opinnäytetyössä havainnointi keskittyikin yökerhojen paloturvallisuus osuuteen ja siihen kuinka todellisuus vastaa haastatteluista ja kirjallisuuskatsauksesta saatua tietoa. Tässäkään havainnointi ei ollut ensisijainen tiedonkeruumenetelmä vaan tukevaa tiedon hankintaa muille menetelmille. Havainnointia ei suoritettu järjestyksenvalvojien osaamisesta tulipalotilanteessa, koska tämä olisi vaatinut todellisen onnettomuustilanteen tai harjoituksen järjestämistä.

3 Yökerhojen paloturvallisuus

Seuraava luku käsittelee yökerhojen paloturvallisuutta kokonaisuutena. Luvussa kootaan yhteen eri tiedonkeruumenetelmillä saatua tietoa aiheesta. Yökerhojen paloturvallisuudesta käydään läpi toimintaa ohjaavat lait ja määräykset kuten mitä pelastuslaissa on säädetty yökerhojen turvallisuudesta. Pelastussuunnitelmasta käydään läpi sen tarkoitus, kenen tehtävää sen laatiminen on ja kuinka sitä voidaan hyödyntää paloturvallisuutta parantaessa.

Paloturvallisuusriskeissä kartoitetaan erilaisia yleisimpiä riskejä jotka ovat yleensä syynä yökerhojen tulipaloihin. Riskejä kartoitin tekemällä tiedonhakua sattuneista yökerhopaloista sekä muista tulipalotietokannoista. Tarkasti eriteltyjä tilastoja yökerhojen tulipaloista löytyi hyvin vähän joten tulipaloriskejä etsiessä on tulkittu myös yleisiä tulipalotilastoja, huomioiden kuitenkin yökerhoympäristön erikoispiirteet. Esimerkkinä sähköpalot ovat yleisiä ja voivat tapahtua kaikissa rakennuksissa joissa käytetään sähköä mutta huomioon pitää ottaa esimerkiksi kotitalouksien liesipalojen määrä joka nostavat palojen määrää tilastoissa.

Lisäksi käyn läpi yökerhojen henkilökuntaa, heidän työtehtäviään ja miten paloturvallisuus koskee heitä. Ihmisten käyttäytymistä onnettomuus ja paniikitilanteissa on tutkittu paljonkin ja käyn läpi siitä ihmisten yleisimmät toimintamallit ja huomioita sattuneista onnettomuuksista. Lopuksi on kaksi esimerkkiä tapahtuneista yökerhopaloista joissa on toteutunut useampi yökerhopaloille tyypillinen riski.

3.1 Turvallisuusmääräykset yökerhoissa

Yökerhojen toimintaa ohjaavat lukuisat erilaiset lait ja säädökset turvallisuudesta. Seuraavaksi olen koonnut paloturvallisuutta koskevia lakeja ja säädöksiä jotka ohjaavat yökerhojen toimintaa. Paloturvallisuuden lisäksi huomioitu on myös toimintaympäristön turvallisuuteen vaikuttavat määräykset.

Pelastuslain (379/2011) ”tavoitteena on parantaa ihmisten turvallisuutta ja vähentää onnettomuuksia. Lain tavoitteena on myös, että onnettomuuden uhatessa tai tapahduttua ihmiset

pelastetaan, tärkeät toiminnot turvataan ja onnettomuuden seurauksia rajoitetaan tehokkaasti” (379/2011, 1§). **Työturvallisuuslain (738/2002)** tavoite on ”parantaa työympäristöä ja työolosuhteita työntekijöiden työkyvyn turvaamiseksi ja ylläpitämiseksi sekä ennalta ehkäistä ja torjua työtapaturmia, ammattitauteja ja muita työstä ja työympäristöstä johtuvia työntekijöiden fyysisen ja henkisen terveyden, jäljempänä terveys, haittoja” (738/2002, 1§). **Sisäasiainministeriön asetus rakennusten poistumisreittien merkitsemisestä ja valaisemisesta (805/2005)** säättää pelastuslaissa (379/2011) määriteltyjen poistumisreittien merkitsemiseen ja valaisemiseen liittyvistä teknisistä yksityiskohdista, niiden käytöstä ja ominaisuuksista.

Valtioneuvoston asetus pelastustoimesta (407/2011) säättää mm. pelastussuunnitelman sisällöstä sekä kohteista joihin se on laadittava. **Laki järjestyksenvalvojista (533/1999)** määrittää järjestyksenvalvojien valtuudet ja velvollisuudet sekä mitä järjestyksenvalvojaksi hyväksyttävältä henkilöltä vaaditaan (533/1999, 1§). **Panostajalaki (219/2000)** säättää erilaisten räjähteiden käytöstä. Esimerkkinä panostajalain piiriin kuuluvat yökerhojen esityksissä käytetyt pyrotekniset tehosteet. **Lain pelastustoimen laitteista (10/2007)** tarkoituksena on varmistaa, että markkinoille luovutettavat pelastustoimeen laitteet ovat turvallisia sekä tarkoitukseen sopivia. Lisäksi tarkoituksena on varmistua, että laitteet toimivat tehokkaasti ja luotettavasti, kun ne on asennettu, huollettu ja tarkastettu asianmukaisesti. Pelastustoimenlaitteilla tarkoitetaan mm. palonilmaisulaitteita, alkusammutusvälineitä, poistumisreittien merkitsemiseen käytettäviä tuotteita sekä kiinteästi asetettavia sammutus- ja savunpoistolaitteita. (10/2007, 2§, 4§)

3.2 Pelastussuunnitelma

Pelastuslaki määrää, että pelastussuunnitelma on laadittava rakennukseen tai kohteeseen, ”joka on poistumisturvallisuuden kannalta tavanomaista vaativampi, tai jossa henkilö- tai paloturvallisuudelle, ympäristölle tai kulttuuriomaisuudelle aiheutuvan vaaran taikka mahdollisen onnettomuuden aiheuttamien vahinkojen voidaan arvioida olevan vakavat” (379/2011, 15§). Valtionneuvoston asetuksessa pelastustoimesta (407/2011) säädetään pelastuslain nojalla, että pelastussuunnitelma on laadittava yli 50 asiakaspaikan ravintoloihin ja vastaaviin tiloihin. Vastuu pelastussuunnitelman laatimisesta on rakennuksen tai kohteen haltijalla.

Pelastuslaissa (379/2011, 14§) säädetään omatoimisesta varautumisesta, että rakennuksen omistaja ja haltija sekä toiminnanharjoittajan ovat velvollisia ehkäisemään tulipaloja ja vaaratilanteita sekä varautumaan niiden sammuttamiseen ja muihin pelastustoimenpiteisiin sekä henkilöiden, omaisuuden ja ympäristön suojaamiseen vaaratilanteessa. Lisäksi omatoimiseen varautumiseen kuuluu toimenpiteisiin ryhtyminen poistumisen turvaamiseksi tulipaloissa. Varautumisen tarkoituksena on omatoimisesti ehkäistä, rajoittaa, sekä vähentää vahinkoja vahingon tapahduttua (Seppä 2006, 11).

Pelastussuunnitelman tulee sisältää yllä mainitun pelastuslain omatoimista varautumista koskevassa pykälässä (379/2011, 14§) mainitut toimenpiteet. Pelastuslain mukaan pelastussuunnitelman on sisällettävä vaarojen ja riskien arvioinnin johtopäätelmät sekä tiedot turvajärjestelyistä joita käytetään rakennuksessa ja sen toiminnassa. Lisäksi siihen pitää sisältyä ohjeet onnettomuus ja vaaratilanteiden ehkäisemiseksi sekä niissä toimimiseksi. Myös mahdolliset muut tiedot omatoimiseen varautumiseen liittyen kuuluvat siihen (379/2011, 15§)

Pelastussuunnitelman laatimisessa parhaaseen lopputulokseen päästään, kun sen laativat ihmiset jotka parhaiten tuntevat työympäristönsä eli työntekijät itse. Tämä ei kuitenkaan toteudu monessakaan paikassa vaan pelastussuunnitelman teko ulkoistetaan niitä laativalle yritykselle. Tällöin vaarana on, että pelastussuunnitelma laaditaan valmiin mallin mukaan joka täyttää kyllä pelastussuunnitelmalle asetetut vaatimukset, mutta sitä käyttävät, eli työntekijät itse eivät tutustu siihen eivätkä työpaikkaansa turvallisuuden kannalta. Pelastussuunnitelma tulisikin tehdä itselle, ei viranomaiselle.

3.3 Palo- ja poistumisturvallisuusriskit

Seuraavassa luvussa käydään läpi tiedonhaulla löydettyjä yleisimpiä yökerhojen paloturvallisuusriskejä. Riskit on jaettu ihmislähtöisiin syihin joissa ihmisen toiminta on suurin syy riskille sekä sähkölaitteiden aiheuttamiin riskeihin joihin ihmisen toiminnalla on vähäinen tai olematon vaikutus. Riskien lisäksi on kuvailtu keinoja joilla niitä voidaan estää tai pienentää sekä varautua niihin. Riskejä on havainnollistettu esimerkkitapauksilla joissa riski on realisoitunut yökerhotoimintaympäristössä.

3.3.1 Ihmislähtöiset syyt

Liian suuret ihmismäärät ovat yksi isoimpia riskejä yökerhojen paloturvallisuudessa. Päijät-Hämeen pelastuslaitoksen riskienhallintapäällikön Juhani Naskalin Ylelle antaman haastattelun (Luoma 2013) mukaan paniikkitilanteessa kuoleman syynä savun sijaan voi olla toisten jalkoihin tallautuminen. Ihmismäärien kontrollointi jää yökerhoissa yleensä ovella työskentelevien järjestyksenvalvojen vastuulle, mutta tehtävä voi olla haastava sillä asiakkaita virtaa suosituissa paikoissa sisään ja ulos kaiken aikaa jolloin laskuissa pysyminen voi olla vaikeaa. Lisäksi Naskalin (Luoma 2013) mukaan suosittuihin paikkoihin yritetään päästä sisään jopa väkisin erilaisia kiertoreittejä pitkin, jolloin ihmismäärien kontrollointi vaikeutuu entisestään. Naskali sanoo myös, että ravintolan ovimiehellä pitäisi olla asiakasmäärän kontrollointiin sopivat välineet ja sen myötä kirikkaana mielessä kuinka paljon asiakkaita sisällä on.

Suomessa talviaikaan vaatesäilytyspalveluiden käyttäminen antaa mahdollisuuden väkimäärien laskemiseen, kun lähes jokainen asiakas jättää päällysvaatteensa säilytykseen mutta ke-

sääikaan vaatesäilytyspalveluiden käytön ollessa vähäisempää sitä ei voida käyttää. Lipunmyynti on myös keino jolla ihmismääristä saa melko luotettavan arvion, jos sellainen on käytössä. Tiedonkulku vaatesäilytyksen tai lipunmyynnin ja järjestyksenvalvojien välillä vaatii kuitenkin aktiivista vuorovaikutusta.

Ravintolan suurin sallittu ihmismäärä määräytyy ravintolan uloskäytävien leveyden ja ravintolan pinta-alan perusteella. Uloskäytävistä säädetään E1 Suomen rakentamismääräyskokoelmassa. Liian suuret ihmismäärät aiheuttavat turvallisuusriskin myös muuten kuin poistumisturvallisuuden kannalta. Ahtaissa tiloissa esimerkiksi tappeluiden määrä voi lisääntyä eikä rakenteita ole välttämättä tehty kestämaan ylisuuria ihmismääriä. Maltalla marraskuussa 2015 yökerhon portaiden kaiteen romahduksessa loukkaantui 74 ihmistä. Ihmiset pakenivat paniikissa epäiltyä kaasuvuotoa ja sulloutuivat ahtaalle poistumisreiteille portaikkoon jolloin kaide petti ja useat loukkaantuivat pudottuaan. (Timesofmalta.com 2015)

Lukitut ja tukitut poistumisreitit muodostavat todellisen uhkan yökerhojen turvallisuudelle. Monissa historian isoimmissa yökerho paloissa lukitut poistumisreitit ovat olleet osasyynä ihmishenkien menetykseen. Länsi-Uudenmaan pelastuslaitoksen palotarkastaja Anssi Kuhlman toteaa Ylen haastattelussa, että on osittain vain hyvää tuuria, että Suomessa ei ole tapahtunut vakavia onnettomuuksia tämän takia (Sierilä 2009). Kuhlman on huolissaan ravintoloiden turvallisuudesta sillä vuoden 2009 Länsi-Uudenmaan pelastuslaitoksen tehotarkastuksissa pikujouluaikaan jopa joka kahdeksannen ravintolan uloskäytävä oli lukittu niin, ettei sieltä päässyt poistumaan yöaikaan. Vuonna 2012 Kymenlaakson pelastuslaitos tarkasti 76 ravintolaa joissa kolmessa hätäpoistumistiet oli suljettu kokonaan. Osassa ravintoloita poistumisreiteille oli sijoitettu esteitä kuten myyntitiskejä. (Tahkokorpi 2012)

Lukitut poistumisreitit eivät ole ehkä kovin yleisiä mutta onnettomuuden sattuessa kohtalokkaita. Poistumisreittejä suljetaan monesti asiakkaiden kulun rajaamiseksi. Suosituissa paikoissa saatetaan yrittää tulla sisään takaovista jo sisällä olevan asiakkaan avatessa oven. Poistumisreitti saattaa myös johtaa esim. kauppakeskukseen tai toisiin liiketiloihin joihin ei haluta asiakkaiden pääsevän. Syynä saattaa olla esim. myös hälytysjärjestelmän laukeaminen poistumisreitien oven avatessa joka aiheuttaa henkilökunnalle turhaa työtä. Päihtyneillä ihmisillä on myös tapana vahingossa avalla poistumisreittien ovia esim. uloskäyntiä tai wc-tiloja etsiessä.

Poistumisreiteillä on myös yleistä varastoida tavaraa jolloin niiden esteetön käyttö häiriintyy vaaratilanteessa kuten Kuvio 1 havainnollistaa. Syinä tavaroiden säilytykseen poistumisreiteillä saattaa olla esim. varastotilojen vähyytys tai epätarkoituksenmukaisuus. Rajoitetuissa tiloissa houkutus säilyttää esim. elintarvikkeita tai muita yleisimpiä tarvikkeita läheisellä tilavalla poistumisreitillä kasvaa varsinkin, jos varastotilat sijaitsevat kaukana työpisteestä esim. toi-

sessä kerroksessa. Poistumisreitti ja sen opaste saatetaan myös peittää esim. verholla, jos osastoiva palo-ovi ei sovi ravintolan muuhun sisustukseen tai ylempänä mainituista syistä halutaan rajoittaa asiakkaiden kulkua sinne.

Argentiinassa Buenos Airesissa vuonna 2004 sattuneessa 194 ihmishenkeä vaatineessa yökerhopalossa yökerhon omistaja oli käskennyt lukita poistumisreitit jotta maksamattomat asiakkaat eivät käyttäisi niitä sisäänkäynteinä. Ovet oli lukittu mm. lukkoilla ja rautalangoilla. Tulipalon syttyessä useat ihmiset pyrkivät näistä uloskäynneistä. Lukitut ovet estivät tai hidastivat useiden ihmisten poistumisyrityksiä lisäten onnettomuuden uhrilukua. (The Guardian 2009)

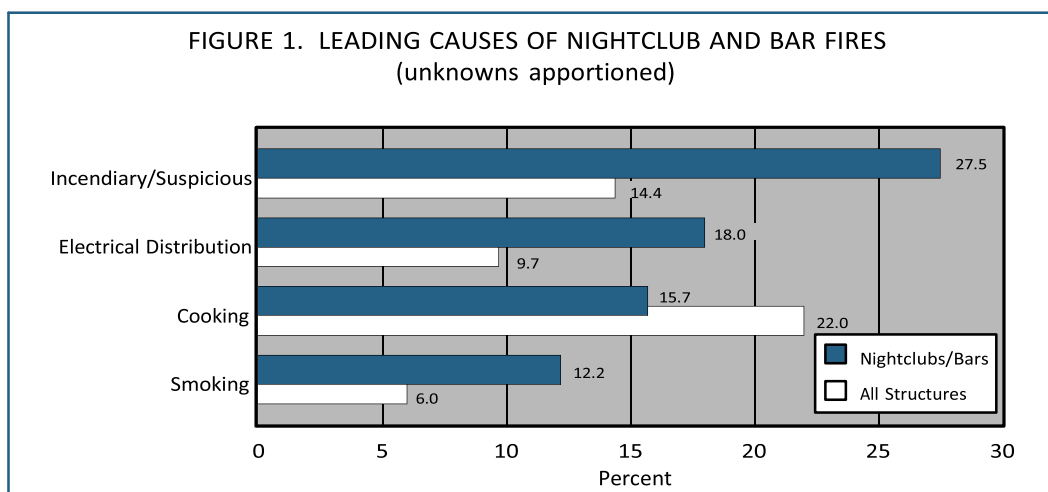
Kuvio 1: Tyypillinen tukittu poistumisreitti jolla säilytetään tavaraa.

Auki kiilatut palo-ovet ovat yleisiä kaikissa rakennuksissa. Suomen rakennusmääräyskokoelma E1:ssä säädetään rakennusten palo-osastoinnista. Palo-ovien tarkoitus on estää, ettei tulipalo leviä palo-osastojen välillä. Palo-ovia ei saa pitää auki ellei kyseessä ole itsestään sulkeutuva palo-ovi joka sulkeutuu paloilmajärjestelmän hälytyksestä. Myös palo-oven salpautumisen estäminen on kielletty, salpaamaton palo-ovi aukeaa tulipalon aiheuttamasta paineesta. Palo-ovia ei saa missään tapauksessa kiilata auki eikä niiden edessä saa säilyttää sulkeutumisen

estävää tavaraa. Kiilaus estää palo-oven sulkeutumisen ja salpautumisen onnettomuustilanteissa.

Palo-ovien auki kiilaaminen on silti yleistä. Salvatun painavan oven avaaminen on työlästä ja esim. ravintolaympäristössä niistä kulkeminen on vaikeaa, jos samalla pitää kantaa esim. elintarvikkeita. Palo-ovia kiilaa auki lähes poikkeuksetta henkilökunta omaa kulkemistaan helpottaakseen. Kiilaamiseen käytetään yleensä erilaisia kiiloja tai palo-ovien rakenteesta johtuen isoja ja painavia esineitä jotka oven sulkeutumisen estämisen lisäksi haittaavat poistumista hätätilanteessa.

Tuhopoltot ovat Yhdysvaltalaisen U.S Fire Administrationin vuonna 2004 julkaiseman raportin mukaan lähes kaksi kertaa yleisempiä yökerhoissa ja baareissa kuin muissa rakennuksissa. Kyseinen raportti oli ainoa tutkimusta varten löydetty julkinen raportti jossa yökerhot ja baarit oli eroteltu erikseen muista rakennuspaloista muun U.S Fire Administrationin materiaalin ollessa erilaisten käyttöoikeuksien takana. Kuviosta 2 selviää, että tuhopoltot ovat yökerhojen ja baarien sytymisyys 27,5 prosentissa tapauksista, kun muiden rakennusten kohdalla vastaava luku on 14,4 (U.S Fire Administration 2004). Raportin mukaan 27 % tuhopoltoista sytytetään rakennuksen ulkoseinää vasten ja 10 % WC-tiloissa. Tuhopoltoista raportin mukaan 48 % sytytetään tupakalla tai tupakointivälineillä. Tilastojen perusteella Suomessa kaikista syttyneistä paloista noin 30 % on tahallaan sytytettyjä (Suomen vakuutusyhtiöiden keskusliitto 1997, 3).

Source: NFIRS

Kuvio 2: Yökerhojen tulipalojen sytymisyys (U.S. Fire Administration/National Fire Data Center 2004, 2).

U.S Fire Administrationin raportin mukaan syttymisajankohta on kello 00.00-05.00 yli puolessa tuhopoltoiksi tai muuten epäilyttäviksi epäillyissä paloissa. Muuten hälytykset tulipaloista yökerhoissa ja baareissa jakautuvat melko tasaisesti kellon ympäri pienen painotuksen ollessa myöhäisillalla ja yössä. Tilastoa tulkitessa pitää kuitenkin huomioida, että yökerhot ja baarit on listattu samaan tilastoon ja niiden aukioloajat eroavat niin, että useat baarit ovat heti

aamusta asti auki aina aamuyöhön. Tuhopoltot muodostavat kuitenkin selvän turvallisuusrisikin huomioiden niiden yleisyyden juuri yökerhojen vilkkaimpana aukioloajankohtana.

Tuhopolttoja voidaan ehkäistä monilla keinoilla. Alueen aitaaminen, valaistuksen sijoittaminen ja voimakkuus, rakenteellinen murtosuojaus kuten ovien ja ikkunoiden suojaaminen ovat toimivia keinoja tuhopolttojen ehkäisemiseen. Myös alueen vartiointi ja valvonta rikosilmoituslaitteilla, siisteys ja palokuormaa aiheuttavan materiaalin oikeaoppinen säilyttäminen ovat keinoja tuhopolttojen ehkäisemiseen (Suomen vakuutusyhtiöiden keskusliitto 1997, 4-16).

Tuhopolton syynä saattaa olla kiusanteko, rikoksen peittäminen, kokeilunhalu, kosto tai mielen-terveysongelmat. Alkoholien vaikutuksen alaisena oleminen saattaa lisätä riskiä päätökselle tuhopoltosta (Seppä 2006, 16). Varsinkin rakennuksen ulkopuolella sytytettyissä tulipaloissa uskoisin koston olevan yksi yleisimpiä motiiveja tuhopoltolle. Syynä saattaa olla esim. liian vahvan päihtymystilan takia käännytetyksi ravintolasta tuleminen.

Kesäkuussa 2016 Helsingissä yökerho Namun viereinen rakennustyömaa sytytettiin tuleen. Samassa rakennuksessa sijaitseva yökerho jouduttiin evakuoimaan. Syy tuhopoltolle oli kosto yökerhosta käännytetyksi tulemisesta. Päihtynyt epäilty noin 40-vuotias mies otettiin kiinni tapahtumapaikalta (Iltalehti 30.6.2012). Marraskuussa 2010 Lappeenrantalaisen Ravintola Wiltsun terassille heitettiin kaksi polttopulloa yöllä kello 2.47. Yökerhona toimivassa ravintolassa oli noin 250-300 asiakasta jotka jouduttiin evakuoimaan sillä ilmastointikanavia pitkin levisi sisälle voimakas savun ja polttonesteen haju (Etelä-Saimaa 13.11.2010). Poliisi otti 19-vuotiaan miehen kiinni teosta epäiltynä samana päivänä. Mies tunnusti teon ja kertoi motiivikseen suuttumuksen tultuaan poistetuksi ravintolasta aiemmin samana iltana järjestyshäiriöiden takia. Poistetuksi tulemisen jälkeen mies oli halunnut keskeyttää myös muiden illan ja oli hankkinut pullot, täyttänyt ne polttoaineella ja suorittanut iskut (YLE 2012). Kukaan ei loukkaantunut tilanteesta mutta asiakkaat ovat olleet vaarassa, sanoo rikoskomisario Antti Vilkkonen Etelä-Saimaan haastattelussa (13.11.2010).

Lokakuussa arviolta n. 200-300 asiakasta jouduttiin evakuoimaan Tamperelaisesta Fat Lady yökerhosta sen miesten wc-tiloista alkaneen palon seurauksena. Helsingin sanomien haastattelussa 26.10.2014 tutkinnanjohtaja Marja Kiiski Sisä-Suomen poliisilaitokselta kertoo, että palo oli varmuudella ihmisen sytyttämä (Peurakoski & Repo 2014). Henkilövahingoilta vältyttiin mutta Kiiski toteaa haastattelussa, että kyseinen tulipalo oli "potentiaalisesti iso uhka" (Peurakoski & Repo 2014). Syyskuussa 2014 Jyväskyläläisessä Giggling Marlin yökerhossa syntyi vaaratilanne, kun asiakas sytytti tahallaan wc-tiloissa paperikäsipyyheroskakorin. Henkilökunnan ripeään toiminnan avulla palo saatiin nopeasti sammumaan ja asiakkaat evakuoitua henkilövahingoilta välttyen (Hienola 2014).

Tupakointi on U.S. Fire Administrationin raportin mukaan noin puolet yleisempi tulipalon syytymisyy yökerhoissa ja baareissa kuin muissa rakennuksissa 12.2 prosentilla kaikista syytymisistä (U.S. Fire Administration). Suomessa tupakointi ravintoloissa on ollut hyvin rajoitettua vuodesta 2007 alkaen jolloin astui voimaan uusi tupakkalaki joka rajasi tupakoinnin vain ravintolassa erilliseen hyväksytyyn tupakointitilaan (Tupakkalaki 693/1976, 15§). Monessa yökerhossa tämä lopetti tupakoinnin kokonaan tai siirsi sen ulkotiloihin. Itsestään sammuvat savukkeet tulivat Suomessa pakollisiksi tupakkalain mukaan 1.4.2010. Asiasta säädetään sosiaali- ja terveysministeriön asetuksessa 1064/2008. Itsestään sammuvat savukkeet eivät rakenteensa vuoksi jää palamaan filtteriin saakka ellei niitä imetä. Pelastusopiston tutkimusraportissa 2/2014 arvioidaan, että asetuksella itsestään sammuvista savukkeista on ollut vaikutus palokuolemien määrään joka väheni vuonna 2010 neljäsosalla (Kokki 2014).

Suomen yökerhojen tulipaloista ei ole vastaavaa tilastotietoa joten vertailu näiden rajoitusten vaikutuksista Yhdysvaltalaisiin tutkimuksiin on vaikeaa. Voidaan kuitenkin olettaa, että nämä tupakkalain muutokset ovat vaikuttaneet myös yökerhojen paloturvallisuuteen parantavasti tupakoinnin vähentyessä ja muuttuessa paloturvallisemmaksi. Myös Etelä-Karjalan pelastuslaitoksen johtava palotarkastaja Juhani Vakkila on samaa mieltä ja veikkaa tupakoinnin kiellon lisänneen ravintoloiden paloturvallisuutta Ylen haastattelussa (YLE 15.11.2010). Luvaton tupakointi on kuitenkin riski. Tupakoinnin mahdollisuuksia rajatessa houkutus sisällä tupakointiin kuitenkin kasvaa ja sitä saatetaan suorittaa olosuhteissa joissa paloturvallisuus on heikko. Luvaton tupakointi esimerkiksi ilman asianmukaisia tuhkakuppeja lisää riskiä tulipalolle. Yleisiä paikkoja luvattomalle tupakoinnille ovat mm. WC-tilat.

Elokuussa 2015 Ravintola Amarillo Helsingissä jouduttiin evakuoimaan palohälytyksen vuoksi. Hälytys osoittautui kuitenkin aiheettomaksi tupakansavun laukaistua automaattisen palohälytyksen. Väkijoukossa oli kiertänyt huhu, että kyseessä olisi wc-palo. (Kuokkanen 2015)

Kynttilät ja tuikut ovat yksi yleisimpiä tulipalon aiheuttajia. Niitä käytetään sisustuselementtinä useissa ravintoloissa varsinkin pimeään vuodenaikaan. Kynttilöitä ja tuikkuja käyttäessä kuitenkin helposti unohdetaan, että kyseessä on avotuli joka valvomattomana voi aiheuttaa vaaratilanteen. Avotuli yhdistettynä päihtyneisiin ihmisiin lisää onnettomuusriskiä.

Kynttilöiden ja tuikkujen käytössä tulisikin huomioida, että ne on sijoitettu tukeville alustoille eikä esim. pöydille joita vasten humalaisen ihmisen horjahtaessa pöytä pääsee kaatumaan. Ongelman muodostavat myös päihtyneiden ihmisten halu siirtää kynttilöitä ja tuikkuja. Tavalista onkin, että henkilökunta sijoittaa kynttilän tai tuikun oikeaoppisesti turvalliseen paikkaan mutta asiakas kysymättä siirtää sen omaan pöytään tai muualle jolloin paloturvallisuus heikkenee.

Ravintoloiden palotarkastusten yhteydessä kiinnitetään huomiota niiden sisustustekstiilien kuten pehmustettujen istuinhuonekalujen ja verhojen paloturvallisuuteen pelastuslain (379/2011) perusteella. Sisäasiainministeriön vuonna 1984 julkaistua ja vuonna 1998 uusittua ohjetta A:56:1998 voidaan edelleen käyttää sisäasiainministeriön tiedotuksen mukaan suosituksena julkisten tilojen tekstiileille, vaikka ohje kumottiinkin vuonna 2001. Ravintoloissa käytettävät vaikeasti syttyvät syttyvyysluokan SL 1 mukaiset tekstiilit eivät syty kytevästä savukkeesta eivätkä tulitikon liekkiä vastaavasta liekistä. (VTT 2012)

Marraskuussa 2008 Helsingissä Ravintola Ostrobotnian juhleroksen kabinetissa syttyneen tulipalon takia jouduttiin evakuoimaan ainakin 170 ihmistä. Saman ravintolan kellarikerroksessa toimii yökerho. Henkilökunnan mukaan palo sai alkunsa kynttilän sytytettyä verhon tullen. Onnettomuudessa ei loukkaantunut kukaan. (Ilta-Sanomat 29.11.2008)

3.3.2 Sähkölaitteet

Automaattinen paloilmoitinlaite on laite joka valvoo jatkuvasti kiinteistöä ja varoittaa ihmisiä tulipalon syttyessä. Laite lähettää lisäksi automaattisesti viestin hätäkeskukseen. Laitteistoon on mahdollista yhdistää myös muita turvajärjestelmiä kuten sammutusjärjestelmä. Automaattisen paloilmoitinlaitteen käytöstä säädetään tarkemmin laissa pelastustoimen laitteista 10/2007. Suurin osa paloilmoitinlaitteiden vääristä hälytyksistä johtuu kiinteistössä oleskelevien ihmisten virheellisestä toiminnasta. (Sisäasiainministeriö / Pelastusosasto 2006)

Kämp Collection Hotelsin turvallisuuspäällikkö Petteri Sistonen näkee automaattiset paloilmoitinlaitteet sekä niiden ilmoitinkeskukset suurimpana yksittäisenä onnettomuusriskinä yökerhoympäristössä. Sistonen perustelee väitettään laitteiden runsaalla aiheettomien hälytyksien määrällä jotka saattavat johtaa hälytyksen lauetessa hallitsemattomaan rakennuksesta poistumiseen jolloin onnettomuuksia voi sattua. Sistonen sanookin, että laitteiden tekniikassa on paljon kehitettävää kuten myös henkilökunnan taidoissa niiden käyttämiseen. (Sistonen 2016)

Sähköliitännät ja jatkojohdot voivat aiheuttaa tulipalon, jos ne ovat huonokuntoisia tai niitä käytetään väärin kuten Kuvio 3 havainnollistaa. Rikkinaiset sähköjohdot ja liitännät tulisi vaihtaa heti vian huomattua ja niiden kuntoa tulisi tarkkailla säännöllisesti. Sähköjohtojen sijaintiin tulisi kiinnittää huomiota sillä esimerkiksi kulkureitillä oleva sähköjohto rikkoontuu helposti siihen kompastuessa jolloin se aiheuttaa kompastumisriskin lisäksi myös sähköisku- ja tulipaloriskin.

Jatkojohtoja ei tulisi käyttää muuten kuin tilapäisratkaisuna. Yleisesti käytettyjä usean pistorasian jatkojohtoja ei ole suunniteltu kestämään useita kovatehoisia laitteita ja ne voivat ylikuumentuessa aiheuttaa tulipalon. Varsinkin ravintoloissa käytetyt tehokkaat laitteet saatta-

vat aiheuttaa ylikuumentumisen jo muutaman laitteen kytkemisellä useamman pistorasian jatkojohtoon. Jatkojohtojen sijaan tulisi käyttää kiinteitä pistorasioita. Ravintolaympäristössä jatkojohtojen sijaintiin niitä käytettäessä tulisi kiinnittää erityistä huomiota sillä esimerkiksi juoman läikkyminen johdon päälle voi aiheuttaa sähköiskun ja tulipalon. Palotarkastaja Lasse Louhi sanookin Turun Sanomien haastattelussa, että ” - Lipsuvissa rantasandaaleissa kerran kun potkaisee rikkiiniseen johtoon ja vähän vielä läikyttää siideriä, se on siinä.” (Liimatainen 2006).

Kuvio 3: Sähköjohtoa väärinkäytetään vaatteiden ripustamiseen.

Valaisimet voivat aiheuttaa tulipalon väärin käytettyinä tai sijoitettuina. Yökerhoissa käytetään paljon erilaisia valaisimia ja esimerkiksi tunnelman luomiseksi niitä sijoitetaan paikkoihin joissa paloturvallisuus vaarantuu. Valaisimet tulisikin sijoittaa paloturvalliseen paikkaan riittävän kauaksi materiaalista joka saattaa syttyä tuleen. Valaisimet tuottavat myös lämpöä joka voi aiheuttaa tulipalon. Valaisimet saattavat myös kaatua helposti esimerkiksi päihtyneen asiakkaan horjahtaessa sellaista päin jolloin riski tulipalosta kasvaa. Valaisimiin ei saa kiinnittää somisteita eikä niitä saa peittää (Seppä 2006, 17).

Maaliskuussa 2002 risteilyalus MS CINDERELLAN yökerhossa kannella yhdeksän syttyi aamuyöllä tulipalo joka aiheutti vaaratilanteen. Yökerhossa oli onnettomuuden sattuessa paljon asiakkaita jotka jouduttiin evakuoimaan. Laivan henkilökunta sai palon sammutettua eikä kukaan loukkaantunut palossa mutta alus joutui palaamaan takaisin lähtösatamaan jo samana yönä sekä kärsi suuret vahingot yökerhon tiloissa ja alapuolen kansilla vesivahinkojen vuoksi. Palo sai alkunsa yökerhon valohimmenninlaitteen ylikuumentumisesta. Tutkimuksissa ei saatu selville selvää syytä ylikuumentumiselle. (Onnettomuustutkintakeskus 2002)

Ravintolalaitteet kuten tiskikoneet, tehosekoittimet, jääkaapit jne. ovat kaikki laitteita joiden kuntoa pitää tarkkailla ja käyttää käyttöohjeissa mainitulla tavalla. Varsinkin ylikuumentamisen vaara jatkuvasta käytöstä on huomioitava. Turvallisuus- ja kemikaaliviraston (Tukes) mukaan Suomessa syttyy vuosittain yli 1000 rakennuspaloa jotka johtuvat sähköstä (Tukes 2014). Suurin osa paloista selittyy mm. kotitalouksien liesipaloilla mutta myös vialliset ja väärin käytetyt sähkölaitteet aiheuttavat paloja ja riski on olemassa myös yökerhoympäristössä. Laitteet joissa huomataan käyttöhäiriöitä tuli korjauttaa heti sähköalan ammattilaisella eikä niiden käyttöä tulisi jatkaa ennen kuin ne on korjattu tai vaihdettu. Henkilökunta tulee opastaa toimimaan sähköpalojen varalta ja huomioimaan sähköpalojen erikoispiirteet. Kämp Collection Hotelsin turvallisuuspäällikkö Petteri Sistonen (2016) näkee ravintolalaitteiden sähköturvallisuuspuutteet yhtenä suurimmista tulipaloriskeistä yökerhoympäristössä ja korostaakin laitteiden säännöllisten tarkastusten ja kunnossapidon tärkeyttä.

Pyrotekniikka on ollut syttymissyynä useissa maailmalla sattuneissa isoissa yökerhon tulipaloissa. Pyrotekniikkaa käytetään tehostamaan esityksiä ja niitä käyttävät yleensä mm. vieraillevat artistit. Se saattaa olla esimerkiksi kipinöitä, räjähdyksiä tai liekkejä. Pyrotekniikan käyttö vaatii aina ilmoituksen pelastusviranomaiselle ja luvan pyrotekniikan käyttöön. Pyrotekniikkaa käyttäessä turvallisuuden varmistamiseksi tulee käyttää alan ammattilaista jolla on tarvittavat luvat pyrotekniikan toteuttamiseen ja lisäksi pyytää pelastusviranomaisen konsulttiota turvallisuuden varmistamiseksi. Pyroteknisiä erikoistehosteita ei saa käyttää ilman asianmukaisia lupia. Pyroteknisten erikoistehosteiden käsittely ja käyttö vaatii panostajalain mukaista panostajan pätevyyskirjaa panostajalta (Panostajalaki 219/2000, 1§). Esimerkiksi esiintyjän avustaja ei ole oikeutettu käsittelemään räjähteitä ilman kyseistä pätevyyttä, vaikka olisikin tehnyt saman asian satoja kertoja.

Lokakuussa 2015 Romanian Bukarestissa syttyi tulipalo Colectiv nimisessä yökerhossa. Illan esiintyjänä toiminut heavy metal yhtye käytti esityksessään pyrotekniikkaa jolle Romanian sisäasiainministeriön mukaan ei ollut myönnetty tarvittavaa lupaa (Kantola, 2015). Esityksessä käytetty ilotulitus oli sytyttänyt klubin katon tuleen josta tuli oli levinnyt nopeasti ja aiheuttanut huomattavasti paksua tukahduttavaa savua. Tulipalossa menehtyi 64 ihmistä. Uurimäärää lisäsi, että toinen hätäuloskäynti oli lukossa.

3.4 Henkilökunta

Yökerhoissa työskentelee paljon työntekijöitä joilla jokaisella on omat työtehtävänsä. Samalla työntekijöiden keskinäinen viestintä saattaa olla hyvin vähäistä varsinkin eri ryhmien välillä. Yökerhoissa työskentelee tarjoilijoita, baarimestareita, tiskijukkaa, lipunmyyjiä, emäntiä/isäntiä, siivoajia, järjestyksenvalvoja, vaatesäilytystyöntekijöitä, esiintyjä ja muita työntekijöitä riippuen ravintolan profiilista ja koosta. Haasteensa toimintaympäristöön tuo lisäksi ravintoloiden käyttämän osa-aikaisen työvoiman suuri määrä. Tilastokeskuksen vuoden 2006 tutkimuksen mukaan ravintola-alalla osa-aikaisessa työsuhteessa on 33 %. Ravintola-ala on suosiossa erityisesti opiskelijoiden keskuudessa ja lähes puolet ravintola-alan osa-aikaisista työntekijöistä onkin opiskelijoita. Nuorten työntekijöiden vaihtuvuus on myös suuri joka on osa osa-aikaistumisen seurausta (Hulkko & Pärnänen 2006). Ravintolat ovatkin paljolti ulkoistaneet rekrytoinnit henkilöstövuokraus yrityksille ja henkilökunta tilataan tarpeen mukaan näiltä yrityksiltä.

Aiheesta keskusteluni useiden vanhempien pitkään ravintoloissa työskennelleiden työntekijöiden kanssa tämän myötä yhteinen "me-henki" on kadonnut alalta. Se mikä ennen koettiin kaikkien yhteiseksi tehtäväksi ja velvollisuudeksi on nykyään monesti "jonkun muun" tehtävä, ellei sitä ole erikseen työtehtävissä määritelty. Henkilökunta ei välttämättä tunne toisiaan ja kynnys pelkästään tuntemattomalle ihmiselle puhumisesta voi olla korkea. Tällöin tiedonkulku on huonoa ja moni turvallisuusriski saattaa jäädä ilmoittamatta, vaikka se olisikin huomattu.

Osa-aikaisten työntekijöiden ja vuokratyövoiman suuren määrän myötä henkilökunnan koulutus on hyvin haastavaa. Jokainen työntekijä tulisi kouluttaa niin, että työskentely on turvallista mutta houkutus jättää koulutus väliin tai supistaa sitä on suuri, kun työntekijät vaihtuvat jatkuvasti. Kouluttaminen vaatii paljon resursseja ja se voi tuntua ajan hukalta, jos tiedetään, että työntekijä ei enää seuraavalla viikolla tai iltana työskentele samassa paikassa. Suomen palopäälystöliiton Mika Häkkinen on samaa mieltä vuokratyövoiman käytön haasteista ja nostaa myös esille tietoturvallisuusongelmat joiden vuoksi kaikkea ei voida kertoa vuokratyöntekijöille (Vuorinen 2006). Esimerkkinä ravintolan pelastussuunnitelmaan tutustuminen jää tällaisissa tapauksissa helposti väliin, vaikka jokaisen työntekijän pitäisi olla siihen ja sen sisältöön tutustunut.

Kämp Collection Hotelsin turvallisuuspäällikkö Petteri Sistonen (2016) sanoo haastattelussaan, että hyvällä perehdytyksellä voidaan kuitenkin estää henkilöstön vaihtuvuudesta johtuvia riskejä. Tätä varten perehdytys materiaalin tulisi olla laadukasta ja helposti tavoitettavaa. Pähin tilanne Sistosen mukaan on silloin, kun kerralla vaihtuu paljon työntekijöitä jolloin kaikkien uusien työntekijöiden perehdytys vaatii paljon resursseja eikä vanhojen työntekijöiden tietoa ja osaamista saada hyödynnettyä.

Tässä työssä ei käsitellä muun henkilökunnan kuin järjestyksenvalvojen paloturvallisuusosamista. Pelastuslaki kuitenkin velvoittaa, että ”jokaisen on oltava huolellinen tulipalon tai muun onnettomuuden vaaran ja vahingon välttämiseksi” (Pelastuslaki 379/2011, 4§). Lisäksi pelastuslain (379/2011, 3§) mukaan jokainen huomattuaan tai tulleen tietoisesti tulipalosta tai muusta onnettomuudesta on velvollinen ilmoittamaan siitä vaarassa oleville ja tekemään hätäilmoituksen sekä ryhtymään pelastustoimiin kykynsä mukaan, jos ei voi sitä sammuttaa tai muuten torjua vaaraa.

Jokaisen työntekijän tulisikin osa kuuden kohdan ohje kuinka toimia tulipalotilanteessa: Pelasta - varoita - hälytä - sammuta - rajoita - opasta. Tämä sisältää mm. että osaa opastaa asiakkaat ulos, tietää kuinka ja mihin numeroon tehdä hätäilmoitus, osaa käyttää alkusammutusvälineitä ja tietää niiden sijainnin, tietää kuinka tulipalon leviämistä rajoitetaan sekä osaa opastaa pelastushenkilöstön paikalle. Kaikkien työntekijöiden tulisikin tutustua pelastussuunnitelmaan josta nämä tiedot löytyvät.

Henkilökuntaa hätätilanteita varten kouluttaessa kannattaa kuitenkin huomioida tutkimuksissa havaittu ihmisten tapa jatkaa velvollisuksiensa hoitoa myös hätätilanteessa. Esimerkkinä tulipaloissa tarjoilijat ovat ilman koulutusta pitäneet huolta ja auttaneet omien pöytiensä asiakkaita pelastautumaan (Nurmi 2006, 55-56). Matikainen (2007, 30) kirjoittaa, että J.A Swartzin vuoden 1979 kirjan ”Human Behavior in the Beverly Hills, Fire Journal 73 (3)” (73-74, 108) mukaan henkilökunnan ennalta määrätty rooli ei saisikaan olla ristiriidassa työntekijän normaalin työroolin kanssa.

3.5 Ihmisten käyttäytyminen tulipalotilanteessa

Ihmisten käyttäytymistä tulipalotilanteissa on tutkittu paljon eri onnettomuuksien yhteydessä. Yleinen kuva ihmisille on, että tulipalon syttyessä ihminen alkaisi paniikissa toimia täysin päämäärättömästi ja tällä käytöksellä aiheuttaisi itse lisävahinkoa. Tutkimukset ovat kuitenkin osoittaneet, että tämä ei pidä paikkaansa, ja paniikissa pakeneminen on huomattavasti harvinaisempaa kuin yleisesti on luultu. Syy miksi tämä kuva elää ihmisten mielissä on varmasti Hollywood elokuvien ja median raflaavien otsikoiden syytä. Pelastautuessa tällaista päämäärätöntä toimintaa jossa ihmiset talloutuvat toistensa alle tai syöksyvät liekkimereen tapahtuu kuitenkin vain täysin poikkeusolosuhteissa silloin, kun jäljellä ei ole enää mitään muuta keinoa selviytymiseen (Nurmi 2006, 42). Tämäkin edellyttää, että mahdollisuus pelastautumiseen on. Täysin toivottomissa tilanteissa, kun keinoa pelastautumiselle ei ole ihminen ei mene paniikkiin (Nurmi 2006, 43).

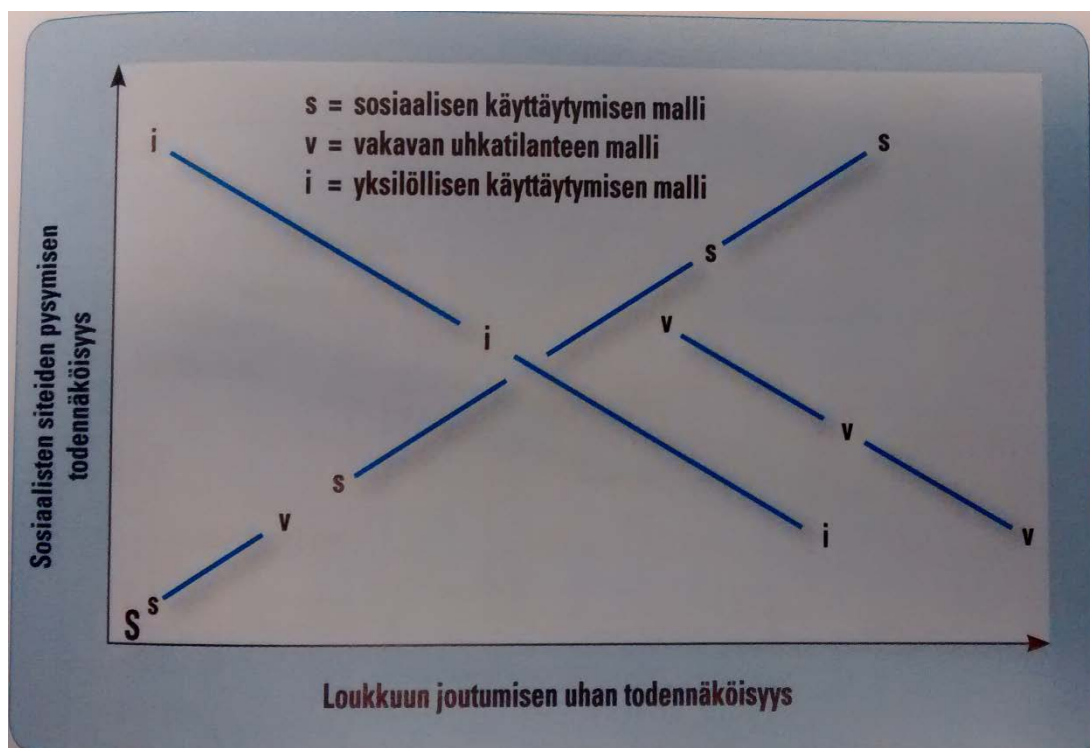
Termiä paniikki käytetään hyvin erilaisissa yhteyksissä, mutta yksiselitteistä määritelmää sille ei kuitenkaan ole. Paniikki termi yhdistetään monesti onnettomuuksissa ruuhkautuneisiin paikkoihin ja ajatellaan, että paniikin aiheuttaman ajattelun heikentymisen takia kaikki

ihmiset yrittivät sulloutua samalle poistumisreitille. Kyseessä on kuitenkin tutkimusten mukaan täysin rationaalinen toiminta joka ohjaa ihmistä kohti entuudestaan tuttua kulkureittiä jonka tiedetään johtavan ulos (Matikainen 2006, 73).

Matikainen (2006) on Pro gradu-tutkielmaansa koonnut eri tutkimusten tuloksia yhteen ihmisten käyttäytymisestä tulipalotilanteissa ja poistumisreittien valinnasta kirjoittaen, että tulipalotilanteessa ihminen valitseekin juuri entuudestaan tutun poistumisreitin. Yökerhoympäristössä tämä tarkoittaa lähes poikkeuksetta pääovea. Toinen poistumisreittien valintaan vaikuttava seikka on niiden etäisyys. Tuttua reittiä suositaan kuitenkin vaihtoehtoisen sijaan paitsi, jos se on huomattavasti lähempänä. Tuttu reitti valitaan myös niissä tilanteissa, kun se ei olisi turvallisin vaihtoehto. Muita poistumisreittejä käytetään harvoin, vaikka ne olisivatkin turvallisempia, koska saatetaan luulla, että ne ovat lukittu tai ne johtavat entuudestaan tuntemattomaan paikkaan. Tutkielman mukaan muiden hätäuloskäyntien käyttö on vähäistä, koska niiden käyttö on tavallisesti estetty eikä ihmisillä ole kokemusta niiden käytöstä. Samoin niiden ulkonäkö saattaa erota niin paljon normaaleista uloskäynneistä, että niitä ei uskalleta käyttää. Tärkeätä olisikin, että normaalisti sisäänkäyntinä toimiva reitti on käytössä myös poistumiseen.

Tuttuus tulipalossa poistuessa korostuu myös läheisten ihmisten suhteen. Tavallista onkin, että ennen kuin rakennuksesta poistutaan ihmiset pyrkivät keräämään läheiset ihmiset yhteen. Kyseessä voi olla perheenjäsenet, ystävät tai vaikka sama turistiryhmä tai työyhteisö jonka kanssa on tullut sisälle. Tulipalotilanteissa syntyykin monesti paljon viivettä ennen, kuin varsinainen poistuminen alkaa.

Tutkimuksissa on havaittu, että ihmiset huolehtivat toisistaan tulipalotilanteissa mutta, kun tilanne muuttuu tarpeeksi uhkaavaksi, kiinnostus läheisten selviytymiseen laskee (Nurmi 2006, 54). Asiaa on tutkittu mm. Yhdysvalloissa sattuneen klubipalon yhteydessä. Ohion Cincinnatiin sijaitsevassa Beverly Hills Supper Clubilla syttyi vuonna 1977 tulipalo lauantai-iltana jolloin paikalla oli noin 2400-2800 ihmistä. Useaan kerrokseen ja tilaan jakaantuneessa tapahtumapaikassa pystyttiin onnettomuuden jälkeen tutkimaan ihmisten toimintaa eri tilanteissa. Tilloissa joissa tulipalo koettiin vähiten uhkaavaksi ihmiset pitivät eniten yhtä ja auttoivat toisiaan, mutta yläkerran salissa jonka kaikki poistumisreitit olivat poissa käytössä ennen kuin henkilökunta avasi yhden niistä, käyttäytyminen pelastautuessa oli kaikkein itsekkäintä (Nurmi 2006, 49-55). Tätä ilmiötä havainnollistetaan kuviossa 4.

Kuvio 4: Loukuun joutumisen uhka ja sosiaalinen reagointi (Nurmi 2006, 49)

Tulipaloon joutuessa ja mm. poistumisreittiä valitessa ihminen toimii stressin alaisena. Stressi voikin vaikuttaa aiemmin mainittuihin seikkoihin poistumisreitien suhteen jolloin muut poistumisreitit jäävät huomioimatta. Stressin tunnetta luo erityisesti tulipalotilanteisiin liittyvä aikapaine, jolloin aikaa paeta on rajallisesti. Vaaran läheisyys ja hankalasti tulkittava informaatio ovat omiaan lisäämään stressin tunnetta (Matikainen 2006, 75).

Vuoden 1977 Beverly Hills Supper Clubin paloa tutkiessa huomattiin myös, että henkilökunta toimi esimerkillisesti, vaikka heillä ei ollut aiempaa koulutusta vastaavien tilanteiden varalta ja noin puolet henkilökunnasta olivat alle 25-vuotiaita. Lähes kaikki työntekijät pystyivät autamaan asiakkaita ja vain kolme työntekijää 95:stä oli joutunut paniikkiin. Nämä työntekijät olivat joutuneet paniikkiin vasta, kun olivat huomanneet, että hätäpoistumisreitit olivat lukittu. (Nurmi 2006, 55)

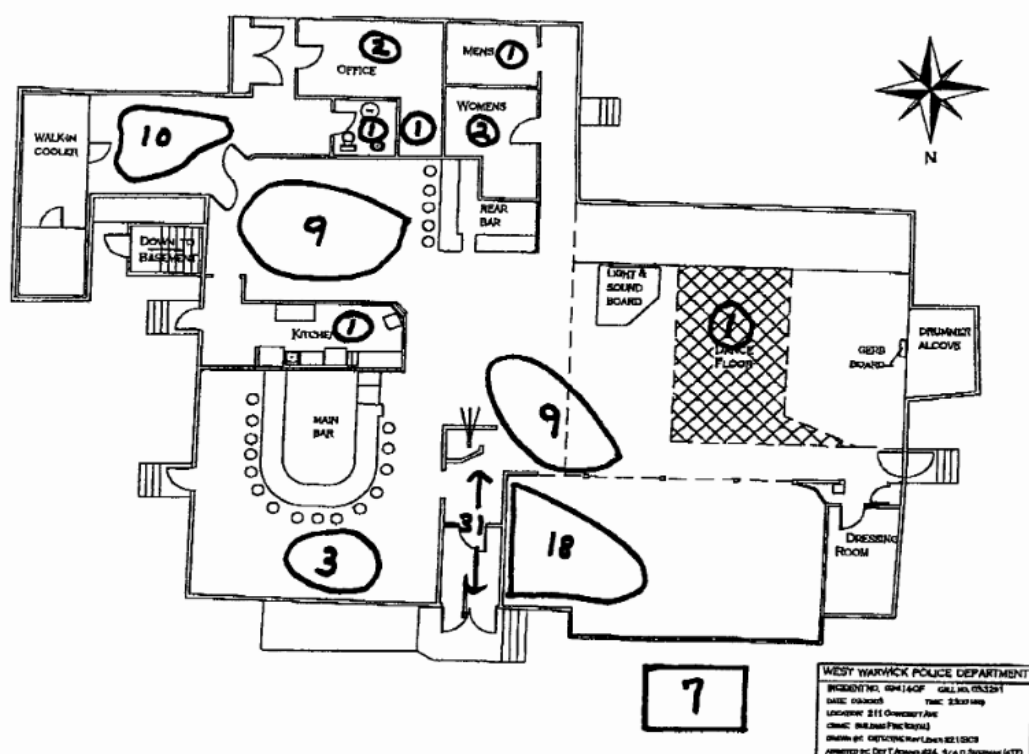
Pakokauhu ja paniikki ovat kuitenkin vakavasti otettava uhka ja se saattaa laueta myös tilanteissa joissa ei välttämättä varsinaista hengen hätää olisikaan. Vuonna 2011 Englannin Northamptonissa kaksi opiskelijaa menehtyi yökerhossa syntyneessä paniikissa. Asiakkaille oli kuulutettu, että heitä kuljettavat bussit ovat lähdössä ja pakokauhussa kaksi opiskelijaa puurtui ihmismassojen välissä ja menehtyivät saamiinsa vammoihin. (Carter 2011)

3.6 Esimerkkejä onnettomuuksista

Seuraavaksi luvussa käydään läpi kaksi maailmalla tapahtunutta yökerhopaloa. Esimerkeiksi on valittu onnettomuudet joissa toteutui useita yökerhoille tyypillisiä paloturvallisuusriskejä. Lisäksi molemmissa tapauksissa järjestyksenvalvojen virheellinen toiminta johti useiden ihmishenkien menetykseen. Ensimmäinen tapaus on vuonna 2003 Yhdysvaltojen Rhode Islandin West Warwickissa sattunut The Station yökerhon tulipalo joka sai paljon huomiota paikallisen tv-kanavan kuvaajan kuvattua onnettomuuden ja kuvamateriaalin pyörittyä kansallisilla tv-kanavilla. Toinen esimerkki on vuonna 2013 Brasiliassa tapahtunut Kiss Nightclubin tulipalo joka sekin sai paljon huomiota monien maiden uutismedioissa sen ollessa maailman historian kolmanneksi tuhoisin yökerhopalo uhrimäärältään (NFPA 2013).

3.6.1 The Station yökerhopalo

Torstaina helmikuun 20. päivä 2003 Yhdysvaltojen Rhode Islandin osavaltiossa sijaitsevassa West Warwickin kaupungissa sijaitsevassa The Station yökerhossa syttyi tulipalo noin kello 23.07. Tulipalo sai alkunsa illan esiintyjän hard rock yhtye Great Whiten käyttämästä pyrotekniikasta. Esitykseen kuuluneet kipinäsuihkut sytyttivät seinien ja katon äänieristykseen käytetyn materiaalin tuleen. Liekit valtasivat kokoko yökerhon vain muutamassa minuutissa ja synnyttivät paljon myrkyllistä kaasua. Suurin osa yleisöstä lähti pakenemaan kohti pääovea jonka kapeaa käytävä tukkeutui nopeasti suuresta ihmismäärästä ja aiheutti ihmisten loukkuun jäämisen (Keith 2016). Onnettomuudessa menehtyi 100 ihmistä ja loukkaantui yli 187 (NFPA 2016)

Kuvio 5: The Station yökerhopalossa menehtyneiden löytöpaikat (Grosshandler, Bryner, Madrzykowski & Kuntz 2005, 41).

Onnettomuus päättyi videolle sillä paikallisen WPRI-TV-kanavan kuvaaja oli kuvaamassa videomateriaalia yökerhojen turvallisuudesta vain kolme päivää aikaisemmin Chicagossa sattuneen onnettomuuden innoittamana, jossa 21 ihmistä menetti henkensä puristuttuaan ihmismassojen väliin paniikin synnyttyä yökerhossa järjestyksenvalvojen käytettyä paprikasumutetta tappelun rauhoittamiseen (Keith 2016). Chicagon paniikki laukesi, kun asiakkaat luulivat sumutteen hajun johtuvan terrori-iskusta. The Stationissa kuvaaja Brian Butler kuvasi esitystä juuri sillä hetkellä, kun kipinät sytyttivät seinän ja katon tuleen ja jatkoi kuvaamista aina rakennuksesta poistumiseen saakka koko tulipalon taltioituessa kameralle.

Onnettomuudessa toteutui useat yökerholle tyypilliset riskit: The Station yökerholle oli myönnetty lupa 404 ihmiselle mutta yökerhossa oli onnettomuushetkellä 462 ihmistä. Pyrotekniikan virheellinen käyttö sytytti tulipalon eikä rakennuksessa ollut sprinklerijärjestelmää. Tämän lisäksi useiden silminnäkijäläusuntojen mukaan yökerhon järjestyksenvalvoja olisi estänyt ihmisiä käyttämästä lavan viereistä hätäuloskäyntiä, koska se oli vain esiintyjän käyttöön. Ihmisten paetessa rakennuksesta moni noudatti tutun reitin suosimista ja valitsi poistumisreitteen pääoven josta oli tullut sisään joka ruuhkautti pääoven aiheuttaen useiden ihmishenkien menetyksen. Kuvio 5 havainnollistaa kuinka tulipalossa menehtyneiden löytöpaikat jakaantuivat. Kaikista yökerhon tiloista eniten kuolonuhreja löydettiin pääoven välittömästä läheisyydestä. (Shannon 2013)

Onnettomuudesta jaettiin vankeustuomiot yhtyeen kiertuemanagerille sekä yökerhon kahdelle omistajalle. Onnettomuuden jälkeen NFPA aloitti ison kampanjan antaakseen huomiota yökerhojen turvallisuudelle. Lisäksi NFPA aloitti muutokset paloturvallisuuslakien tiukentamista (Shannon 2013).

3.6.2 Kiss yökerhopalo

Kiss yökerhon tulipalo sai alkunsa tammikuun 27. päivä 2013 kello kahden ja puolikolmen välillä aamuyöllä. Brasilian Rio Grande do Sulin osavaltion Santa Marian kunnassa sijaitsevassa yökerhossa oli meneillään yliopisto-opiskelijoiden juhlat joissa esiintyi kaksi yhtyettä, kun yhtyeen käyttämät pyrotekniset tehosteet sytyttivät seinissä ja katossa käytetyn äänieristysmateriaalin tuleen. Onnettomuudessa menehtyi 242 ihmistä ja lisäksi lukuisat loukkaantuivat.

Onnettomuudessa toistuivat monet kymmenen vuotta aiemmin tapahtuneen The Station yökerhon tulipalosta tutut riskit. Kiss yökerholle oli myönnetty lupa 691 asiakkaalle mutta tapahtumahetkellä yökerhossa oli entisten työntekijöiden arvioiden mukaan paikalla n. 1400 ihmistä. Yökerhossa käytettiin luvattomia pyroteknisiä tehosteita joita ei ollut tarkoitettu sisätiloissa käytettäväksi. Tämän lisäksi rakennuksessa ei ollut sprinklerijärjestelmää. (Boyce 2014)

Rakennuksessa oli lisäksi tehty mittavia muutosrakennustöitä ilman viranomaisten hyväksyntää. Myös rakennuksen palotarkastuksessa myönnettävä toimintalupa oli vanhentunut. Rakennuksessa oli vain seitsemän palosammutinta vaaditun määrän ollessa 12 ja ainakin yksi näistä seitsemästä ei toiminut. Lisäksi rakennuksesta puuttui savunilmaisin- ja hälytysjärjestelmä eivätkä sen hätäuloskäyntien valot toimineet. Lisäksi silminnäkijöiden mukaan järjestyksenvalvojat estivät ihmisten poistumista rakennuksesta telkeämällä ulko-oven, joka oli ainut poistumisreitti, vaikka vaatimuksena oli vähintään kaksi poistumisreittiä. (Boyce 2014; Bowater 2013)

Suurin osa, 180 ruumista löytyi yökerhon vessoista joihin ihmiset olivat luultavasti paenneet savua ja tulta tai erehtyneet luulemaan niitä poistumisreiteiksi puutteellisten poistumisreitimerkintöjen takia. Onnettomuudesta jaettiin vankeustuomiot yökerhon kahdelle omistajalle sekä kahdelle yhtyeen jäsenelle. Onnettomuus herätti paljon keskustelua julkistentilojen turvallisuudesta ja sai aikaan uusien turvallisuusohjeiden laatimisen ja käyttöön oton joka on levinnyt myös muihin Brasilian osavaltioihin. (Boyce 2014)

4 Järjestyksenvalvojat ja yökerhojen paloturvallisuus

Seuraava luku käsittelee järjestyksenvalvojien osaamista paloturvallisuusasioissa sekä roolia tulipalotilanteessa. Käyn läpi mitä järjestyksenvalvojilla tarkoitetaan ja mitä heistä on laissa

asetettu. Tämän jälkeen käydään läpi nykyinen järjestyksenvalvojen koulutus ja sen sisältö sekä kuinka nykyisessä koulutuksessa huomioidaan paloturvallisuus. Lisäksi käydään läpi järjestyksenvalvojen yleisimmät työtehtävät yökerhoissa ja kuinka paloturvallisuus on työtehtävissä huomioitu ja kuinka sitä toteutetaan. Järjestyksenvalvojen paloturvallisuusosaaminen luku käsittää järjestyksenvalvojen haastattelut joissa käydään läpi haastateltavien taustat ja valinnan syyt. Tämän jälkeen käydään läpi haastattelujen tulokset sekä niistä tehdyt johtopäätökset sekä kehitysehdotukset yökerhojen paloturvallisuuden sekä järjestyksenvalvojen paloturvallisuusosaamisen parantamiseksi.

4.1 Keitä ovat järjestyksenvalvojat?

Järjestyksenvalvojalla tarkoitetaan henkilöä jonka tehtävänä on ylläpitää järjestystä ja turvallisuutta sekä estää rikoksia ja onnettomuuksia siinä tilaisuudessa tai sillä alueella, jonne hänet on lain järjestyksenvalvojista (533/1999) 1§:n 1 momentissa mainitun säädöksen nojalla asetettu järjestyksenvalvojaksi (Laki järjestyksenvalvojista 533/1999, 2§). Järjestyksenvalvojana saa toimia henkilö, jolla on poliisin myöntämä voimassa oleva hyväksyminen järjestyksenvalvojaksi (Laki järjestyksenvalvojista 533/1999, 2a §). Yökerhoissa järjestyksenvalvoja kutsutaan useasti myös ovimiehiksi, portsareiksi, pokeiksi, vahtimestareiksi ja myös järjestyksiemiehiksi tai järkkäreiksi monien muiden epävirallisten nimitysten lisäksi.

Järjestyksenvalvojan on toiminnassaan noudatettava periaatteita joissa etusijalle asetetaan sellaiset toimenpiteet, jotka edistävät yleisön turvallisuutta. Periaatteisiin kuuluvat toiminta asiallisesti ja tasapuolisesti sekä sovinnollisuutta edistäen. Järjestyksenvalvojan on toimissaan kiinnitettävä erityisesti huomiota, ettei toimialueella vaaranneta kenenkään turvallisuutta. Turvallisuutta vaarantavista seikoista järjestyksenvalvojan on ilmoitettava tapahtuman järjestäjälle viivästelemättä tai alueen haltijalle. Samoin heti on ryhdyttävä toimenpiteisiin kuten yleisön varoittamiseen, pois ohjaamiseen tai vaaran poistamiseen. (Laki järjestyksenvalvojista 533/1999, 3-4§)

Lisäksi järjestyksenvalvojan on tehtävissään huomioitava sivulliset, liikenne sekä kotirauha ja huolehdyttävä, ettei niille aiheutu vaaraa eikä kohtuutonta häiriötä. Järjestyksenvalvojan on myös valvottava, ettei toisten omaisuutta vahingoiteta eikä aiheuteta ympäristölle muuta vahinkoa kuin mikä voidaan pitää hyväksyttävänä olosuhteet huomioiden. Tarvittaessa, on ilmoitettava poliisille tai pelastuslaitokselle. (Laki järjestyksenvalvojista 533/1999, 5§)

4.1.1 Koulutus

Järjestyksenvalvojaksi hyväksyminen edellyttää sisäasianministeriön määrittämän järjestyksenvalvojan peruskoulutuksen suorittamista. Koulutusta voivat järjestää kihlakuntien poliisilaitokset sekä oppilaitokset joilla on oikeus antaa vartijan ammattitutkintoon taikka turvalli-

suusvalvojan perustutkintoon johtavaa koulutusta. Lisäksi koulutusta tarjoavat yksityiset toimijat joiden kouluttajat ovat saaneet Poliisihallituksen hyväksynnän toimia järjestyksenvalvojakouluttajana. Järjestyksenvalvojaksi hyväksymisen ehtona on koulutuksen lisäksi henkilön vähintään 18-vuoden ikä sekä tieto, että "henkilö tunnetaan rehelliseksi ja luotettavaksi ja on henkilökohtaisilta ominaisuuksiltaan tehtävän sopiva" (Laki järjestyksenvalvojista 533/1999, 12§). Tämä tarkoittaa, että henkilön kotikunnan poliisilaitos voi jättää hyväksymättä henkilön hakemuksen järjestyksenvalvojaksi, mikäli ehdot eivät taitu. Esteenä saattaa olla esim. rikokseen syyllistyminen. (Poliisi 2009, 7-9).

Järjestyksenvalvojan peruskoulutuksen pituus on 32 tuntia. Koulutus voidaan järjestää joko päiväkoulutuksena tai iltakoulutuksena. Jotta koulutuksen laatu saadaan taattua, päivän aikana saadaan järjestää enintään kahdeksan oppituntia. Kello 15 jälkeen alkavassa iltapöytäkoulutuksessa vastaava määrä on enintään kuusi oppituntia yhdessä illassa. Näillä aikaraameilla järjestyksenvalvojan peruskoulutus suoritetaan yleensä noin neljässä-kuudessa päivässä. Koulutus sisältää sekä teoriaopintoja, että käytännön harjoituksia. Koulutuksen opetuskohtainen tuntijako rakentuu kahdeksasta opetusaihekokonaisuudesta: Järjestyksenvalvojana toimiminen, yleinen kokous ja yleisötilaisuus, yleinen kokous, yleisötilaisuudet, järjestyksenpito ja järjestyksenvalvojana toimiminen, järjestyksenvalvontaan liittyviä rikoksia, aggressiivinen henkilö ja päihitteet sekä suunnitelmat ja toimintaohjeet. Tämän lisäksi peruskoulutukseen kuuluu häätänsiavunanto.

Poliisin järjestyksenvalvojan koulutusmateriaalian tuntijaossa paloturvallisuutta käsitellään suunnitelmat ja toimintaohjeet aihekokonaisuudessa. Yhteensä tälle aihekokonaisuudelle on varattu aikaa kaksi oppituntia (2x45min) 32:sta. Aihekokonaisuuden paloturvallisuutta käsittelevät aiheet ovat pelastussuunnitelma, kulutuspalvelujen tarjoajan vastuu, hätäilmoitus, tulipalo sekä toimintaohjeet tulipalon sattuessa. Kyseessä on teoriakoulutusta ja esimerkiksi varsinaista alkusammutuskoulutusta ei peruskoulutukseen kuulu. Poliisin koulutusmateriaalissa sanotaan, että "Alkusammutustaitoihin tulee saada peruskoulutus, ja niitä tulee sen jälkeen harjoitella säännöllisesti. Paikallinen pelastusviranomaisen järjestänee pyydettyä koulutusta ja neuvontaa.". Järjestyksenvalvojalla jää siis itsellensä vastuulle riittävien alkusammutustaitojen hankkiminen.

Alkusammutuskoulutuksen hankkiminen itse tai kohteen paloharjoitukseen osallistuminen ovat mahdollisia keinoja parantaa järjestyksenvalvojan paloturvallisuusosaamista. Haasteena on mm. alkusammutuskoulutusten suhteen niiden vaatimat aikaresurssit sekä hinta, jos se jää kokonaan koulutuksen suorittajalle maksettavaksi, vaikka hinta ei suuri olisikaan. Järjestyksenvalvontapalvelujen ulkoistaminen lisää myös haasteita esim. paloharjoitukseen osallistumisen kannalta, koska palveluntilaaja voi todeta hyödyttömäksi ottaa järjestyksenvalvojia mukaan harjoitukseen, jos työntekijät vaihtuvat joka ilta ja tulipalon sattuessa työvuorossa ei

välttämättä ole yhtäkään työntekijää jotka ovat osallistuneet paloharjoituksen toteuttamiseen.

4.1.2 Työtehtävät yökerhoissa

Järjestyksenvalvojien työtehtävät vaihtelevat ravintolakohtaisesti riippuen mm. ravintolan koosta ja muusta henkilökunnan määrästä. Kohdekohtaisesti työtehtävien laajuus saattaa vaihdella paljonkin toisissa paikoissa sen ollessa rajattu puhtaasti järjestyksenvalvontaan ja toisissa työ saattaa sisältää mm. tyhjien lasien keräämistä pöydistä tai muuta työtä. Kuitenkin järjestyksenvalvojan ensisijaisena tehtävänä tulisi olla toimialueella olevien henkilöiden turvallisuudesta huolehtiminen. Muiden työtehtävien hoitaminen voi haitata turvallisuudesta huolehtimista ja onkin punnittava tarkkaan pystyykö tehtäviä hoitamaan samanaikaisesti (Poliisi 2009).

Isoissa yökerhoissa joissa työskentelee useita järjestyksenvalvoja työtehtävät jakaantuvat yleisesti niin, että ravintolan sisäänkäynnillä työskentelevä järjestyksenvalvoja tekee asiakasvalintaa ja kontrolloi sisään pyrkivien asiakkaiden määrää. Sisäänkäynnillä oleva järjestyksenvalvoja pitää paikkansa myös poikkeustapauksissa kuten sisätilojen järjestyshäiriöiden kohdalla, jos muita järjestyksenvalvoja on riittävästi tilanteen selvittämiseen. Useissa ravintoloissa onkin periaatteena, että ovi pysyy miehitettynä aina. Sisäänkäynnillä työskentelevän järjestyksenvalvojan työtehtäviin ja velvollisuuksiin kuuluu myös ravintolan välittömän läheisyyden tarkkailu ja sen turvallisuudesta huolehtiminen. Tämä tarkoittaa mm. tappeluihin ja ilkivaltaan puuttumista mutta myös esim. paloturvallisuusriskeihin puuttumista kuten pelastustielle pysäköidyistä ajoneuvoista ilmoittamiseen. Asiakasvalintaa tehdessä käännytysten kohdalla tulisi toimia mahdollisimman hienovaraisesti provosoimatta ja mahdolliset uhkaukset ilmoittaa muille järjestyksenvalvojille jotta niihin voidaan varautua. Esimerkiksi uhkaus, että asiakas polttaa koko ravintolan kostoksi on hyvä saattaa kaikkien järjestyksenvalvojien tietoon jolloin pienimpäänkin merkkiin paloturvallisuuden heikkenemisestä osataan suhtautua heti riittävällä vakavuudella.

Yökerhot eroavat jokainen toisistaan ja myös järjestyksenvalvojien tehtävät mutta yleistä on, että muut järjestyksenvalvojat työskentelevät joko vaatesäilytyksessä tai ns. kiertävinä järjestyksenvalvojina jolloin he kiertävät asiakkaiden joukossa ravintolan tiloissa tarkkaillen turvallisuustilannetta. Ravintolassa saattaa olla oven lisäksi myös muita jatkuvasti miehitettyjä paikkoja kuten lipunmyyntitiski tai muu kohde johon tarvitaan jatkuva valvonta. Vaatesäilytyksessä työskentelevien järjestyksenvalvojien työtehtäviin kuuluu asiakkaiden tavaroiden säilyttäminen ja niistä huolehtiminen. Kyseiset järjestyksenvalvojat ovat myös siirrettävissä muihin paikkoihin esim. järjestyshäiriöiden rauhoittamisen avuksi.

Kiertävät järjestyksenvalvojat saavat yleensä ensikäden tietoa asiakkailta ja muilta henkilökunnalta näkyvän roolinsa vuoksi ja onkin tärkeää, että yhteydenpito muihin järjestyksenvalvojiin ja muihin työntekijöihin on nopeaa ja katkotonta. Kiertävät järjestyksenvalvojat ovat yleensä vastuussa liian päihtyneiden asiakkaiden poistosta sekä muihin järjestyshäiriöihin puuttumisesta. Kiertävillä järjestyksenvalvojilla on myös parhaat mahdollisuudet tehdä havaintoja paloturvallisuuden tasosta kuten poistumisreittien kunnosta, niiden valaistuksesta, laitteiden kunnosta tai luvattomasta tupakoinnista.

Kuten aiemmin mainittua järjestyksenvalvojan tehtävänä on ylläpitää järjestystä ja turvallisuutta sekä estää rikoksia ja onnettomuuksia siinä tilaisuudessa tai sillä alueella, jonne hänet on asetettu (Laki järjestyksenvalvojista 533/1999). Paloturvallisuuden kannalta tämä tarkoittaa esimerkiksi poistumisreittien vapaana olemisen varmistamista, alkusammutusvälineiden sijainnin tarkastamista tai vaaralliseen toimintaan puuttumista. Järjestyksenvalvojan läsnäolo ei kuitenkaan poista rakennuksen omistajan, haltijan tai toiminnanharjoittajan pelastuslain (379/2011) mukaista velvollisuutta huolehtia rakennuksen ja sen ympäristön palo- ja poistumisturvallisuudesta (379/2011, 9§). Vastuu turvallisuudesta onkin ensisijaisesti tilaisuuden järjestäjällä, rakennuksen omistajalla tai haltijalla ja vasta toissijaisesti järjestyksenvalvojilla. Järjestyksenvalvojille on asetettu kuitenkin erityinen toimintavelvollisuus onnettomuustilanteissa joka tarkoittaa, että vaaran uhatessa järjestyksenvalvojan on autettava ja pelastettava muita. Järjestyksenvalvoja ei saa poistua vaaran uhatessa ensimmäisenä paikalta vaan vasta ylivoimaisen vaaran uhatessa omaa henkeä tai terveyttä. (Poliisi 2009, 14)

4.2 Järjestyksenvalvojen paloturvallisuusosaaminen

Seuraavat tutkimuksen kappaleet käsittelevät järjestyksenvalvojen varautumista tulipaloihin sekä paloturvallisuusosaamista. Eri tiedonkeruumenetelmillä aiheesta löytyi hyvin vähän tietoa joten vaihtoehdoksi muotoutui uuden tiedon luominen haastattelujen avulla. Käyn läpi haastattelujen tiedot ja taustat jonka jälkeen puran haastattelujen tulokset. Haastattelujen tuloksista muodostan johtopäätökset järjestyksenvalvojen tämän hetken paloturvallisuusosaamisesta ja varautumisesta tulipaloriskeihin.

4.2.1 Haastattelut paloturvallisuudesta

Tätä tutkimusta varten haastateltiin neljää järjestyksenvalvojaa yökerhojen paloturvallisuudesta ja heidän osaamisestaan. Haastateltaviksi henkilöiksi valikoitui järjestyksenvalvoja joilla kaikilla on kokemusta yökerhoissa työskentelystä useiden vuosien ajalta. Yhteensä työkokemusta näille neljälle haastateltavalle yökerhoista on kertynyt noin 40 vuotta. Haastateltavien iät vaihtelivat 27-vuoden 50-vuoden välillä ja työkokemus neljän ja 20 vuoden välillä. Kolmella haastateltavalla oli kokemusta useista kymmenistä kohteista ja useista yökerhoista

yhden haastateltavan kokemuksen ollessa kertyneen pääasiassa yhdestä kohteesta jossa hän työskentelee kohde-esimiehenä. Taulukossa 1 on yhteenveto haastateltavien tiedoista.

Haastateltava	Ikä	Työkokemus	Työkohteiden määrä
Järjestyksenvalvojen kohde-esimies.	44-vuotta.	10-vuotta.	Yksi pääasiallinen.
Järjestyksenvalvoja 1.	50-vuotta.	20-vuotta.	Useita, arvio noin 30.
Järjestyksenvalvoja 2.	27-vuotta.	4-vuotta.	Useita, arvio noin 30.
Järjestyksenvalvoja 3.	30-vuotta.	7-vuotta.	Useita, arvio noin 40-50.

Taulukko 1: Haastateltavien järjestyksenvalvojen tiedot.

Haastatellut edustivat melko hyvin yökerhojen järjestyksenvalvoja ja alan hajontaa, koska kaikilla oli erilainen tausta ja kokemus alalta. Haastatteluja varten käytettiin puolistrukturoitua haastatteluja haastattelukysymysten ollessa kaikille samat muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta. Haastattelut tehtiin yksilöhaastatteluina jo aiemmin tiedonkeruumenetelmissä avatuista syistä. Kolme haastattelua suoritettiin Helsingin keskustan työkohteissa tutkintaympäristössä ja yksi haastattelu yksityisoloissa. Haastattelut toteutettiin 7.4.2016 - 13.4.2016.

Haastattelukysymykset muodostuivat tutkimuksen edetessä ja niiden pohjaksi muodostui mm. eri pelastuslaitoksilla käytössä oleva ”pelasta ja varoita, sammuta, hälytä apua, rajoita, opasta” ohjenuora ja kuinka se toteutuu sekä tutkimuksen aikana esille tulleet yökerhojen paloturvallisuusriskit. Kysymyksillä lähdettiin selvittämään yökerhoissa työskentelevien järjestyksenvalvojen paloturvallisuusosaamista ja paloturvallisuusriskeihin varautumista. Tämä näkökulma muodostui ottaen huomioon yökerhojen erityispiirteet paloturvallisuusriskeissä ja mitä lainsäädäntö sanoo järjestyksenvalvojen tehtävistä ja vastuista. Onnettomuustilanteessa kyseistä ohjenuoraa seuraamalla myös järjestyksenvalvojat pystyvät estämään ja rajoittamaan tehokkaasti vahinkojen aiheutumista. Haastatteluissa annettiin mahdollisuus hiukan ohi kysymyksistä lipsumisellekin kunhan keskustelu pysyi tutkimusaiheen ympärillä. Haastattelukysymykset löytyvät tutkimuksen liitteistä.

4.2.2 Haastattelujen tulokset

Alkusammutustaidot ovat tehokas keino estää tulipalojen leviämistä heti tulipalon huomattua. Haastatteluissa kysyttiin järjestyksenvalvojen alkusammutustaidoista sekä kuinka he erottavat eri alkusammutusvälineiden käyttökohteet. Kukaan haastateltavista ei ollut joutunut käyttämään alkusammutusvälineitä tositilanteessa yökerhotoimintaympäristössä. Kaikilla oli kuitenkin kokemusta alkusammutusvälineistä ja niiden käytöstä mm. yksityiselämästä ku-

ten kesämökillä sattuneista useista läheltä piti tilanteista joihin oli käytetty alkuammutusvälineitä (järjestyksenvalvojen kohde-esimies) ja saatu estettyä katastrofin syntyminen. Järjestyksenvalvojalla numero kaksi oli lisäksi lapsuudesta vapaapalokuntatausta jonka uskoi antavan riittävät tiedot ja taidot alkuammutusvälineiden käyttöön. Järjestyksenvalvontatehtäviä varten kukaan ei kuitenkaan ollut saanut alkuammutuskoulusta vaan mahdollinen koulutus oli hankittu muualla työelämässä tai muista syistä johtuen. Järjestyksenvalvoja numero kolme myönsi kuitenkin, että ei osaisi erottaa esimerkiksi hiilidioksidi- ja jauhesammutinta toisistaan tai missä tilanteissa niitä tulisi käyttää ja tällä saralla olisi petrattavaa omissa taidoissa.

Alkuammutusvälineiden sijainti oli kaikilla tiedossa heidän omissa vakio työkohteissa. Kaksi haastateltavaa työskenteli vakituisesti aina samassa kohteessa ja omasivat lähes 10 vuoden kokemuksen molemmat kohteessaan joten heillä alkuammutusvälineiden sijainnit olivat kokemuksen myötä hyvin tiedossa ja toinen haasteltava mainitsi myös, että ne ovat hyvin merkattu joka helpottaa niiden löytämistä. Kaksi muuta haastateltavaa (järjestyksenvalvoja kaksi ja kolme) työskentelivät aktiivisesti useammassa työkohteessa ja tekivät lisäksi erilaisia tuuraukskeikkoja nopeallakin aikataululla ja kertoivat, että tämä aiheuttaa haasteita, koska välillä yksinkertaisesti ei ole aikaa tutustua työkohteeseen ja niiden alkuammutusvälineiden sijaintiin. Järjestyksenvalvoja kolme sanoi kuitenkin, että jos vain aikaa on niin myös uuteen kohteeseen mennessä hän selvittää alkuammutusvälineiden sijainnin. Vakituisesti samassa kohteessa työskentelevillä järjestyksenvalvojilla oli lisäksi tapana tarkistaa viikoittain ennen työvuoron aloitusta kaikkien alkuammutusvälineiden kunto ja, että ne ovat paikallaan osana tilojen turvallisuustarkastusta joka käsitti myös hätäpoistumisteiden kunnan tarkastuksen.

Pelastussuunnitelmasta kysyttiin onko haastateltava tutustunut siihen tai onko häntä ikinä pyydetty tai vaadittu tutustumaan siihen. Kaikki järjestyksenvalvojat olivat tutustuneet pelastussuunnitelmiin työuransa aikana. Järjestyksenvalvojen kohde-esimies kertoi tutustuneensa pelastussuunnitelmaan silloin, kun se oli päivitetty mutta kertoi, että ei ollut itse ollut mukana kuitenkaan laatimassa sitä ja tästäkin on jo vuosia aikaan. Järjestyksenvalvoja numero yksi kertoi, että on tutustunut nykyisen työkohteensa pelastussuunnitelmaan ja se on ollut myös vaatimuksena, että työskentely on ollut mahdollista. Pelastussuunnitelmaan tutustuminen oli pitänyt kuitata allekirjoituksella siihen tutustumisen jälkeen. Järjestyksenvalvojat kaksi ja kolme olivat myöskin tutustuneet työkohteittensa pelastussuunnitelmiin silloin, kun kyseessä oli kohde jossa ovat tehneet vuoroja enemmän. Järjestyksenvalvoja numero kolmea oli vaadittu tutustumaan pelastussuunnitelmaan useissa kohteissa ja myös järjestyksenvalvoja numero kahta oli vaadittu tutustumaan pelastussuunnitelmaan tapauskohtaisesti, myös lyhyissä työsuhteissa.

Avun hälyttämisestä ja opastamisesta kysyttiin tietävätkö haastateltavat kuinka apua hälytetään ja osaavatko he opastaa avun paikalle. Kaikki haastateltavat olivat yhtä mieltä, että

osaavat hälyttää apua ja tietävät omista työkohteissaan joissa tekevät enemmän työvuoroja myös kohteen osoitteen. Järjestyksenvalvojat kaksi ja kolme kertoivat, että välillä uusissa kohteissa osoite ei ole aina selvillä mutta pyrkivät ottamaan siitä selvää ennen työvuoron aloittamista. Järjestyksenvalvoja numero kaksi sanoi myös, että koska työskentelee pääasiassa Helsingin keskustan alueella ja omaa hyvän paikallistuntemuksen hän osaisi hälyttää ja opastaa paikalle apua, vaikka tarkka osoite ei olisikaan tiedossa. Järjestyksenvalvojien kohde-esimiehellä oli lisäksi kokemusta avun opastamisesta paikalle työuransa ja nykyisen kohteensa osalta ja mainitsi, että tähän mennessä apu on aina saatu paikalle viipymättä.

Ihmismäärien kontrollointi myönnettiin haastatteluissa haastavaksi tehtäväksi. Tarkan luvun ylläpitämistä pidettiin äärimmäisen haastavana mutta jo muutamien kymmenien tarkkuudella annettavaa täysin mahdollisena. Sekä järjestyksenvalvojat yksi ja kolme sanoivat, että jos heiltä kesken illan tultaisiin kysymään ravintolan asiakasmäärää, he osaisivat sen kertoa hiukan illan mukaan noin kymmenen tai muutamien kymmenien tarkkuudella. Satojen ihmisten heittoa ei kuitenkaan pääsisi missään olosuhteissa syntymään. Järjestyksenvalvojien kohde-esimies kertoi, että tarkkailevat sisään tulevien asiakkaiden määrää sekä tekevät osastokohdasta asiakasmäärien kontrollointia tarkoittaen osastoilla yökerhon eri kerroksia ja tiloja. Asiakkaiden liikkumista saatetaan esimerkiksi rajoittaa joihinkin tiloihin, jos asiakasmäärät kasvavat liian suureksi. Järjestyksenvalvoja kaksi mainitsi myös mahdollisuuden yökerho ympäristössä laskea vaatesäilöön jätettyjen tavaroiden määrää ja arvioida tämän pohjalta sen hetkistä asiakasmäärää.

Harjoittelusta onnettomuustilanteita varten kysyttiin, että oletko harjoitellut pelastautumista ja oletko osallistunut poistumisharjoitukseen. Järjestyksenvalvojien kohde-esimies kertoi, että tällä nykyisellä työporukalla eivät ole harjoitelleet pelastautumista eikä myöskään itse ole koskaan osallistunut poistumisharjoitukseen. Myöskään järjestyksenvalvojalla numero kaksi ei ollut kokemusta poistumisharjoitukseen osallistumisesta tai muustakaan onnettomuustilanteen varalta harjoittelusta järjestyksenvalvojana työskennellessään ja poistumisharjoitukseen on osallistunut viimeksi armeijassa tai koulussa. Järjestyksenvalvojilla yksi ja kolme sen sijaan oli kokemusta onnettomuustilanteiden varalta harjoittelusta järjestyksenvalvojana työskennellessään useammastakin kohteesta. Kyseessä oli päiväsaikaan järjestetyistä yökerhojen poistumisharjoituksista joihin molemmat olivat uransa aikana osallistuneet sanojensa mukaan ”muutamiin”. Lisäksi järjestyksenvalvojalla numero yksi oli kokemusta poistumisharjoituksen järjestämisestä hotelli- ja majoitusosalta jolloin mukana oli myös hotellin baari. Järjestyksenvalvoja numero kolme mainitsi, että kaipaisi henkilökohtaisesti järjestelmällisempää koulutusta onnettomuustilanteita varten. Järjestyksenvalvoja numero yksi mainitsi, että hänen mielestään olisi hyvä, jos tulipaloja ja muita onnettomuuksia varten harjoiteltaisiin vähintään kerran tai kaksi vuodessa, jotta onnettomuuden tapahtuessa pystyttäisiin toimimaan mahdollisimman tehokkaasti.

Oma tehtävä onnettomuustilanteessa ja kokoontumispaikan sijainti oli kaikille melko selvä, kun puhuttiin työkohteista joissa työskentelee säännöllisemmin ja tuntee talon. Haastattelussa järjestyksenvalvojen kohde-esimies sanoi, että vaikka eivät ole onnettomuustilanteita varten harjoitelleetkaan niin uskoisi, että kaikki ovat melko hyvin kartalla omasta tehtävästään mahdollisessa onnettomuustilanteessa. Haasteensa aiheuttivat taas kohteet joissa haastateltavat eivät työskentele säännöllisesti eikä talo ole saman lailla tuttu kuin vakiopaikoissa. Näissä kohteissa esimerkiksi kokoontumispaikka ei ollut aina selvillä kertoivat järjestyksenvalvojat numero kaksi ja kolme. Järjestyksenvalvoja numero yksi mainitsi myös, että itse henkilökohtaisesti pitää hyvin tärkeänä, että onnettomuustilanteita varten on selvät roolit, koska aikaa päällekkäisille tehtäville ei onnettomuustilanteissa ole.

Paloturvallisuudesta raportointia kaikki haastateltavat kertoivat tekevänsä yleensä suoraan ravintolan vuoropäällikölle tai vastaavassa asemassa olevalle ravintolan edustajalle. Järjestyksenvalvojen kohde-esimies kertoi, että hänen kohteessaan on tapana kiertää alkusammutusvälineet ja ilmoittaa puutteista ravintolan vuoropäällikölle joka tekee mm. tarvittavat hankinnat. Järjestyksenvalvoja yksi kertoi, että vähintään joka perjantai ja lauantai jotka ovat viikon kiireisimmät illat mutta myös välillä torstaisin työvuoron ensimmäiset järjestyksenvalvojat tarkistavat mm. poistumisreitit ja poistavat tarvittaessa esteet poistumisreiteiltä tai ilmoittavat asiasta ravintolan vuoropäällikölle. Samalla myös raportoidaan muista huomatuista paloturvallisuuspuutteista, jos sellaisia on. Järjestyksenvalvoja kolme kertoi myös silloin tällöin mutta hyvin harvoin seitsemän vuoden työuransa huomauttaneen esim. ravintolan vuoropäällikköä mm. poistumisreiteistä joilla on säilytetty tavaraa.

Muita huomioita paloturvallisuudesta yökerhoissa olivat mm. järjestyksenvalvojen kohde-esimiehen kokemus epäilystä kaasuvuodosta jolloin koneellisen ilmanvaihdon sulkeminen oli aiheuttanut suuria haasteita jopa kyseisen yökerhon esimieshenkilöstölle. Ilmanvaihdon sulkeminen oli tämän tapahtuman jälkeen opetettu myös järjestyksenvalvoille, jotta vastaisuudessa tarpeen tullessa ilmanvaihto pystytään sulkemaan viipymättä. Tällaisia tilanteita varten pelastussuunnitelman huolella laatiminen ja siihen tutustuminen olisi erittäin hyödyllistä. Sama järjestyksenvalvojen kohde-esimies kertoi myös, että omassa esimiesasemassaan hänen tulisi varmasti jatkossa kiinnittää enemmän huomiota uusien työntekijöiden perehdyttämiseen myös paloturvallisuusasioissa ja onnettomuuksiin varautumisessa.

4.3 Haastattelujen johtopäätökset ja kehitysehdotukset

Haastatteluissa lähdettiin selvittämään kuinka järjestyksenvalvojat osaavat toimia tulipalotilanteessa sekä kuinka he ovat varautuneet yökerhon tulipaloriskeihin. Osaamista lähdettiin tarkastelemaan Kuvion 6 mukaisen ”pelasta ja varoita, sammuta, hälytä apua, rajoita, opasta” ohjenuoran pohjalta ja kuinka tämä toteutuu haastateltujen järjestyksenvalvojen kohdal-

la. Haastatteluilla saatiin kartoitettua melko hyvin kuinka haastateltavilla kyseinen toimintamalli toteutuu.

Kuvio 6: Jos tulipalo syttyy toimintamalli.

Verratessa haastattelujen tuloksia kyseiseen toimintamalliin voidaan todeta, että haastatellut järjestyksenalvojat pystyvät ehkäisemään ja rajoittamaan tulipaloja hyvin tehokkaasti omissa työtehtävissään. Kaikki haastatellut järjestyksenalvojat olivat sitä mieltä, että onnettomuustilanteessa tietävät mitä tehdä ja pystyvät pelastamaan ja varoittamaan ihmisiä omalla toimialueellansa. Omat roolit ja tehtävät olivat kuitenkin huomattavasti selvemmat silloin, kun kyseessä oli oma vakiokohde, jossa järjestyksenalvojat työskentelivät säännöllisesti. Sen sijaan vähemmän tuttujen kohteiden kohdalla toimiminen koettiin haastavammaksi, koska välttämättä esimerkiksi poistumisreitit tai tilan eri kerrokset eivät ole tuttuja.

Onnettomuustilanteita varten harjoittelemista toivottiinkin lisää, jotta tositilanteessa pystyttäisiin toimimaan tehokkaammin. Paloharjoituksiin osallistumalla näitä taitoja voitaisiin harjoitella. Järjestyksenalvonnan ollessa useassa ravintolassa ulkoistettu palvelu järjestyksenalvojia ei välttämättä kutsuta harjoituksiin, vaikka onnettomuustilanteessa heillä on toimintavollisuus ja merkittävä rooli auttamisessa. Tämä olisi myös hyvä huomioida ravintoloiden johdossa sillä päävastuu turvallisuudesta on kuitenkin ravintolan johdolla ja onnettomuuksien välttäminen ja rajoittaminen on kaikille edullisempaa, kuin vahinkojen korjaaminen. Myös järjestyksenalvojen itse tulisi aktiivisemmin ottaa selvää omasta toimialueestaan, jos siihen ei muuten saa opastusta, koska se on edellytys järjestyksenalvojan työtä tehdessä. Esimerkkinä uuteen kohteeseen mennessä tulisi pyytää saada tutustua tiloihin ennen työvuoron aloittamista. Järjestyksenalvontaa tarjoavat yritykset voisivat panostaa työhön perehdyttämiseen enemmän ja vaatia työntekijää tutustumaan kohteen tiloihin, poistumisreitteihin ja alkusammutusvälineisiin ennen työskentelyn aloittamista.

Alkusammutustaidoista kysyttäessä kaikki haastateltavat vastasivat, että uskovat omien alkusammutustaitojen olevan riittävät onnettomuuksien ehkäisyyn ja rajoittamiseen. Alkusammutustaidot eivät kuitenkaan auta tilanteessa, jossa alkusammutusvälineiden sijainti työkohteessa ei ole tiedossa. Haastateltavista kaksi kertoivat kuitenkin, että kohteissa joissa työskentelevät epäsäännöllisesti ei alkusammutusvälineiden sijainti aina ole selvillä. Tiloihin tutustuminen ja mahdollinen perehdytys muilta järjestyksenalvojlta tai ravintolan johdolta ennen työskentelyn aloittamista helpottaisi mahdollisessa onnettomuustilanteessa toimimista.

Kaikki haastateltavat olivat sanojensa mukaan melko hyvin perillä alkusammutusvälineiden käytöstä mutta koulutus tai kokemus niiden käyttöön oli hankittu muualla kuin järjestyksenvalvojan ammatista. Myös kirjoittajan omat kokemukset tukevat haastatteluista saatua tietoa, että mm. alkusammutuskoulutuksen järjestäminen järjestyksenvalvontaa tarjoavien yritysten puolesta on harvinaista. Ottaen huomioon järjestyksenvalvonta-alan laajuuden ja haastatellun joukon pienen koon ei tuloksista voida kuitenkaan tehdä johtopäätöksiä koko alan osaamisen tasosta. Alkusammutuskoulutusta kaipasivat kuitenkin haastateltavat rutiinin ylläpitämiseksi niiden käytöstä, jotta tositilanteessa aikaa ei kuluisi epäröintiin. Suositeltavaa olisi, että järjestyksenvalvontaa tarjoavat yritykset tarjoaisivat alkusammutuskoulutus mahdollisuuden työntekijöilleen. Myös ravintoloiden edustajat voisivat vaatia heillä työskenteleviltä järjestyksenvalvojilta alkusammutuskoulutuksen käymistä turvallisuuden takaamiseksi.

Kaikille haastateltaville oli selvää, kuinka apua hälytetään hätänumerosta. Jo aiemmin mainittu ongelma työkohteiden suuresta vaihtuvuudesta koski myös avun hälyttämistä, koska aina työkohteen osoite ei aina ole selvillä ja tämä voi hidastaa avun saamista. Varsinkaan onnettomuustilanteessa ei aikaa ole hukattavaksi joten osoitteen tulisi olla selvillä ennen työvuoron aloittamista. Suuri työntekijöiden ja kohteiden määrän vaihtuvuus aiheuttaa riskin avun hälyttämisessä ja sen nopeasti perille saamisessa. Myös tässä järjestyksenvalvojien oma-aktiivisuus työkohteeseen ja sen tietoihin perehtymisestä voisi onnettomuustilanteessa ehkäistä ja rajoittaa vahinkojen määrää.

Myös alkusammutukseen liittyvä palon rajoittaminen oli haastateltaville tuttua ja varsinkin vakiokohteissa paloturvallisuutta kuten palo-ovien esteetöntä sulkeutumista valvottiin myös järjestyksenvalvojien toimesta ja myös epäsäännöllisemmissä kohteissa järjestyksenvalvojat olivat puuttuneet palo-ovien väärinkäyttöön ja ilmoittaneet siitä esimerkiksi suoraan ravintolan edustajalle. Ravintolan tulipalojen rajoittamiseksi palo-ovien esteetön sulkeutuminen ja sen valvominen on tehokas keino johon järjestyksenvalvojat pystyvät vaikuttamaan. Kaikkiin väärinkäyttöihin kuten ovien auki kiilaamiseen tulisi puuttua ilmoittamalla ravintolan edustajalle. Turvallisuuspuutteista ilmoittaminen tapahtuman järjestäjälle kuuluu järjestyksenvalvojan velvollisuuksiin ottaen huomioon mitä laissa järjestyksenvalvojista (533/1999) on säädetty järjestyksenvalvojan tehtävistä ja toimialueen jolle hänet on asetettu turvallisuuden takaamisesta.

Pelastusviranomaisen opastaminen paikalle koettiin myös selväksi tehtäväksi silloin, kun kyseessä oli vakiotyökohde. Kohteet jotka eivät olleet saman lailla tuttuja koettiin haastavamaksi. Myös pelastusviranomaisten opastamista varten koettiin, että tarvittaisiin enemmän perehdytystä kohteisiin ja niiden tiloihin. Samoin opastamisessa harjoittelua kaivattiin lisää, jotta roolit olisivat selvät onnettomuustilanteissa eikä esimerkiksi kolmea järjestyksenvalvo-

jaa olisi eripuolilla kohdetta opastamassa pelastusyksiköjä paikalle vaan yksi henkilö tai muuten tarpeelliseksi ennakolta määritelty määrä ja muut voisivat keskittyä muihin tehtäviin.

Haastattelujen perusteella voidaan päätellä, että haastatellut järjestyksenvalvojat hallitsevat melko hyvin toimintamallin kuinka toimia jos tulipalo syttyy. Varsinkin vakiotyökohteissaan järjestyksenvalvojat pystyisivät toimimaan tehokkaasti onnettomuuksien sattuessa niiden vahinkoja estääkseen tai rajoittaakseen. Alalla yleiset keikkaluontoiset työt vähemmän tutuissa kohteissa aiheuttivat haasteita ja näissä kohteissa "jos tulipalo syttyy toimintamallin" noudattaminen koettiin haastavammaksi. Tärkeätä olisi, että myös tämän tapaisissa kohteissa perehdyttäisiin toimialueeseen riittävän tarkasti jotta onnettomuustilanteessa pystytään toimimaan tehokkaasti.

Lisäksi haastatteluista selvisi myös yökerhojen paloturvallisuuteen liittyviä asioita jotka eivät suoraan liittyneet jos tulipalo syttyy toimintamalliin. Ihmismäärien kontrollointi on yksi suurimmista asioista yökerhojen paloturvallisuudessa johon järjestyksenvalvojat voivat omilla toimillaan vaikuttaa. Ihmismäärien kontrollointi vaikuttaisi tällä hetkellä olevan melko hyvin hallinnassa mutta helposti käytettäviä apuvälineitä kaivattaisiin joilla pystyttäisiin pitämään tarkkaa lukua yökerhon ihmismäärästä. Perinteiset "klikkerit" ovat vilkkaissa paikoissa hankalia käyttää varsinkin, kun mm. tupakkalaki ohjaa ihmiset ulos tupakoimaan jolloin lähtevät asiakkaat saattavat sekoittua pelkästään tupakalla oleviin.

Haastattelujen perusteella lisäkoulutukselle paloturvallisuudesta olisi tarvetta yökerhojen järjestyksenvalvojille. Alkusammutuskoulutusta voisivat tarjota järjestyksenvalvonta-alan yritykset omille työntekijöilleen jolloin sitä myös voitaisiin käyttää kilpailullisena etuna kohteista kilpaillessa. Esimerkiksi Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö järjestää valtakunnallisen toteuttamismallin mukaisesti toteutettuja AS-1 alkusammutuskoulutuksia joista myönnetään alkusammutuskortti joka on voimassa viisi vuotta. Vastaavien kurssien suorittaminen olisi keino jolla voitaisiin yhdenmukaistaa järjestyksenvalvojien alkusammutuskoulutuksen taso. Myös ravintoloiden edustajat voisivat vaatia heillä työskenteleviltä järjestyksenvalvojilta alkusammutuskoulutuksen suorittamista ja todistuksena siitä alkusammutuskorttia tai muuta myönnettyä voimassa olevaa todistusta. Petteri Sistonen sanoo haastattelussaan (2016), että voisi järjestyksenvalvontaa kilpailuttaessa ottaa huomioon mahdolliset suoritettut alkusammutuskoulutukset valintaa tehdessään. Sistonen kuitenkin muistuttaa, että pelkkä kortti ei ole tae osaamisesta, sillä sen suorittamisesta saattaa olla niin kauan, että taito on jo ehtinyt unohtua.

Kohdekohtaiset säännölliset paloharjoitukset toisivat varmuutta ja rutiinia mahdollisen tilanteen varalta. Haastattelujen ja omien kokemuksieni perusteella paloharjoitukset ovat harvinaisia ja järjestyksenvalvojien osallistuminen edellyttäisi ravintoloiden edustajilta järjes-

tyksenvalvojien kutsumista harjoituksiin. Petteri Sistonen (2016) ehdottaa perinteisten poistumisharjoitusten käyttämisen sijaan järjestyksenvalvojille tabletop tyylisiä harjoituksia, koska poistumisharjoituksilla on vaikea simuloida tositilannetta johon kuuluvat mm. asiakkaat.

Myös kohdekohtainen tarkempi perehdytys kohteen tiloihin paloturvallisuutta silmällä pitäen auttaisi onnettomuustilanteessa järjestyksenvalvoja toimimaan tehokkaammin turvallisuuden takaamiseksi. Pelastussuunnitelman huolella laatiminen ja järjestyksenvalvojien siihen perehdyttämisen edellyttäminen ennen työskentelyä kohteessa auttaisi kohteen tuntemisessa ja onnettomuuksiin varautumisessa ja niiden sattua toimissa. Sistonen (2016) kehittäisi myös pelastussuunnitelmia riskilähtöisempään suuntaan tarkoittaen tällä, että työntekijöiden pitäisi pelastussuunnitelmasta löytää oman työkohteensa suurimmat riskit sekä kuinka huomioida ne omassa työssään. Nykymuodossaan pelastussuunnitelmat ovat monesti liian laajoja ja vaikealukuisia niiden sisältäessä paljon mm. kohteen teknistä tietoa jolloin jotta niitä voitaisiin käyttää tehokkaasti työntekijöiden perehdyttämiseen. Turvallisuusperehdytykseen Sistonen suosittelisikin käytettäväksi turvallisuuskävelyitä joilla tutustutaan työkohteen riskeihin ja kuinka niihin varaudutaan, perinteisten kuittauslistojen sijaan joilla kuitataan pelastussuunnitelmaan tutustuminen.

Järjestyksenvalvojien olisi itse yksilötasolla mahdollista parantaa paloturvallisuutta seuraamalla aiemmin esitettyä "jos tulipalo syttyy toimintamallia". Kyseisen toimintamallin käyminen kohta kohdalta läpi ennen jokaisen työvuoron aloittamista varmistaisi, että onnettomuustilanteessa on mahdollista toimia tehokkaasti mahdollisen tulipalon vahinkojen estämiseksi ja vähentämiseksi. Kyseisen toimintamallin pohjalta olisi mahdollista luoda järjestyksenvalvojille työohjeet paloturvallisuutta varten. Yksinkertainen tarkastuslista kyseistä toimintamallia seuraten voisi nopeasti paljastaa puutteet järjestyksenvalvojien paloturvallisuusosaamisessa ja puutteet voisi korjata ennen työskentelyn aloittamista.

5 Oma arvio

Opinnäytetyö oli prosessina haastava mutta lopputulokseltaan onnistunut. Haasteensa aiheutti työn rajaus ja sen tarkka puuttuminen prosessin alkuvaiheissa. Tämän takia myös työn aikataulut venyivät suunnitellusta. Prosessia taaksepäin katsoessa käyttäisin enemmän aikaa työn suunnitteluun ja hyvään rajaukseen jo prosessin alkuvaiheessa.

Aiheen rajaus oli kuitenkin mielestäni hyvin onnistunut, vaikkakin haastava. Aiheesta ei löytynyt ennakolta paljoa tietoa joten tutkimukselle oli varmasti kysyntää. Paloturvallisuus on itsessään hyvin tutkittu aihe ja maailmalla mm. Yhdysvalloissa myös yökerhojen paloturvallisuutta on tutkittu mutta suomalaista tutkimusta nimenomaan yökerhoympäristö ei löytynyt joten vertailukelpoisuus muihin paloturvallisuustutkimuksiin on haastavaa.

Työtä arvioidessa vaihtaisin luultavasti haastattelun pääasiallisena tiedonkeruumenetelmänä järjestyksenvalvojen osaamisesta kyselyyn. Tämä oli alun perin tarkoituksena mutta rajalliset aikaresurssit puolsivat haastattelujen käyttämistä. Haastattelujen käyttäminenkin osoittautui yllättävän vaikeaksi juuri haastateltavien valinnan ja haastattelujen aikataulujen sopimisen suhteen. Kyselyn toteuttamiseen liittyy riski, että vastausmäärä jää hyvin vähäiseksi jolloin pahimmassa tapauksessa koko tutkimus oli jäänyt kesken. Myös työn ja työympäristön luonne on haastava, koska lähes ainoaksi keinoksi jäisi postitse tai sähköpostitse lähetettävä kysely jolloin omien havaintojen mukaan vastausprosentti alenee huomattavasti. Työn toteuttaminen suoraan jonkun suuren järjestyksenvalvontaa tarjoavan yrityksen kanssa olisi voinut olla vaihtoehto jolla kyselyn toteuttaminen olisi helpottunut.

Prosessi oli muuten mielestäni hyvin onnistunut ja eteni suunnitellusti. Aktiivisemmalla yhteistyöllä oman ohjaajan kanssa alun takkuilut olisi tosin voitu estää ja työ olisi löytänyt linjansa nopeammin ja olisin mahdollisesti pystynyt käyttämään muita enemmän aikaa vaativia tiedonkeruumenetelmiä. Prosessin aikana saatu palaute suunnitelman opponoinnista sekä ohjaajan kanssa käydyistä keskusteluista ja sähköpostiviesteistä auttoi työn tekemisessä ja on otettu huomioon tutkimusta tehdessä.

6 Yhteenveto

Opinnäytetyön tarkoituksena oli lähteä tutkimaan yökerhoissa työskentelevien järjestyksenvalvojen paloturvallisuusosaamista sekä roolia tulipalotilanteessa ja yökerhojen erikoispiirteitä paloturvallisuuden suhteen. Aihetta oli tarkoitus lähestyä tutustumalla ensin yökerhojen paloturvallisuuteen tekemällä tiedonhakua niiden paloturvallisuusriskeistä, toimintaympäristöstä sekä toimintaan vaikuttavista laeista ja säädöksistä. Tiedonhaun pohjalta oli tarkoitus lähteä tutkimaan järjestyksenvalvojen paloturvallisuusosaamista sekä roolia yökerhojen paloturvallisuudessa.

Tutkimus osoittaa, että yökerhot ovat haastava toimintaympäristö paloturvallisuuden suhteen monistakin syistä. Tilat ovat monesti epäkäytännöllisiä ja niitä käyttävät lukuisat eri työntekijät. Myös työvoiman suuri vaihtuvuus ja osa-aikaisen työvoiman määrä aiheuttavat haasteita paloturvallisuuden suhteen. Liian suuret ihmismäärät, lukitut poistumisreitit, tuhopoltot ja tupakointi ja monet muut syyt toistuvat useissa yökerhopaloissa ja mm. näihin riskeihin varautumisesta tarvittaisiin lisää opastusta henkilökunnalle. Lisäksi erilaiset laitteista johtuvat viat aiheuttavat tulipaloja joita pystyttäisiin estämään paremmalla henkilökunnan perehdytyksellä paloturvallisuusasioihin.

Useat turvalisuutta koskevat lait ja säädökset ohjaavat yökerhojen toimintaa mutta ne eivät auta, jos työntekijät eivät tunne niitä tai perehdytys niihin on heikkoa. Pelastussuunnitel-

maan perehdytys vaihtelee paljon kohdekohtaisesti. Lisäksi nyky muodossaan ne ovat monesti vaikeasti ymmärrettäviä. Työntekijöiden perehdytyksen tulisikin olla henkilökohtaisempaa ja koskea juuri heidän tehtäviään ja mitä he voivat tehdä turvallisuuden parantamiseksi.

Järjestyksenvalvojien osaamista tutkittiin haastatteluilla joita varten pohjatieto oli hankittu tekemällä tiedonhakuja yökerhojen paloturvallisuudesta. Tutkimuksessa kartoittaa järjestyksenvalvojien paloturvallisuusosaamista ja roolia yökerhojen paloturvallisuudessa onnistuttiin hyvin. Pääpiirteittäin järjestyksenvalvojien paloturvallisuusosaaminen on kunnossa ja riskeihin on varauduttu hyvin. Perusosaaminen onnettomuustilanteessa toimiseen ja varautumiseen oli kaikilla haastateltavilla hallussa. Haastattelujen perusteella kaivattaisiin kuitenkin lisää koulutusta ja harjoittelua onnettomuustilanteiden varalle. Haasteena koettiin myös suurien kohteiden vaihtuvuus jolloin talo ei ehdi tulla tutuksi ja myös perehdytys saattaa olla puutteellista.

Tutkimuksen tuloksia voidaan käyttää esimerkiksi yökerhojen järjestyksenvalvojille paloturvallisuuskoulutuksia suunniteltaessa. Kohdekohtaiset paloturvallisuuskoulutukset olisivat tehokas keino lisätä järjestyksenvalvojien paloturvallisuusosaamista. Lisäkoulutuksella voitaisiin myös parantaa järjestyksenvalvojien osaamista vaihtuvissa ja uusissa kohteissa. Paloturvallisuuden kannalta olisi tärkeää, että järjestyksenvalvojat tunnistavat kaikissa kohteissa paloturvallisuusriskit ja osaavat varautua niihin. Yksinkertainen keino olisi luoda tarkastuslista jonka läpi käymällä voitaisiin varmistua, että työssä on huomioitu kaikki paloturvallisuuteen vaikuttavat tärkeimmät tekijät. Lisäksi tutkimuksen tuloksia voidaan käyttää yökerhojen riskiarviointia tehdessä esimerkiksi pelastussuunnitelmaa varten.

Tutkimus oli kirjoittajan mielestä hyvin onnistunut ja aihe tarjoaa varmasti pohjan lisätutkimukselle. Varsinkin järjestyksenvalvojien roolia paloturvallisuuden suhteen on tutkittu vähän joten tutkimukselle oli varmasti tarvetta. Yökerhojen paloturvallisuudesta ei löytynyt paljoa suomenkielistä tutkimusta ehkä sen takia, että vielä tähän asti Suomessa on suuremmilta onnettomuuksilta vältytty. Riskit ovat kuitenkin olemassa ja Suomessakin on sattunut yökerhopaloja joissa on ollut olemassa kaikki katastrofin edellytykset, vaikka tähän asti on selvitty säikähdyksellä ja pienillä vahingoilla.

Lähteet

Julkaisemattomat

Järjestyksenvalvojen kohde-esimiehen haastattelu 7.4.2016

Järjestyksenvalvoja 1:n haastattelu 9.4.2016

Järjestyksenvalvoja 2:n haastattelu 12.4.2016

Järjestyksenvalvoja 3:n haastattelu 13.4.2016

Sistonen, P. Security Manager. Kämp Collection Hotels. Haastattelu 25.4.2016

Kirjalliset

Hirsmäki, S., Remes, P. & Sajavaara P. 2003. Tutki ja Kirjoita. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö-Tammi.

Matikainen, K. 2007. Käyttäytyminen uhkatilanteessa – Poistumisreitien valintaan vaikuttavat sosiaalipsykologiset tekijät tulipalossa. Helsingin Yliopisto. Valtiotieteellinen tiedekunta. Sosiaalipsykologia. Helsinki. Pro gradu -tutkielma.

Nurmi, L. 2006. Kriisi, pelko, pakokauhu. Helsinki: Edita Publishing

Poliisi. 2009. Järjestyksenvalvojan koulutusmateriaali.

Seppä, P. 2006. Hotelli- ja ravintola-alan paloturvallisuusopas. Porvoo: Painoyhtymä

Suomen vakuutusyhtiöiden keskusliitto. 1997. Tuhopolttojen torjunta. Helsinki.

Lait ja asetukset

E1 Suomen rakentamismääräyskokoelma. Ympäristöministeriön asetus rakennusten paloturvallisuudesta. 6.4.2011/3

http://www.finlex.fi/data/normit/37126-E1_2011-fi.pdf

Laki Järjestyksenvalvojista. 22.4.1999/533

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990533>

Laki pelastustoimen laitteista 12.1.2007/10

<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2007/20070010>

Panostajalaki. 25.2.2000/219

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2000/20000219>

Pelastuslaki. 29.4.2011/379

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110379>

Sisäasianministeriön asetus rakennusten poistumisreittien merkitsemisestä ja valaisemisesta 6.10.2005/805

<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2005/20050805>

Sosiaali- ja terveysministeriön asetus savukkeiden paloturvallisuudesta 19.12.2008/1064

<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2008/20081064>

Tupakkalaki. 13.8.1976/693

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1976/19760693>

Valtioneuvoston asetus pelastustoimesta 5.5.2011/407
<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2011/20110407>

Sähköiset

Aluehallintovirasto. 2013. Anniskelun jatkoaikalupa. Viitattu 27.4.2016
<https://www.avi.fi/web/avi/jatkoaikalupa#.VyCkC0bCRtO>

Bowater, D. 2013. Brazil nightclub fire: security guards 'stopped people from leaving'. The Telegraph. Viitattu 5.4.2016
<http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/southamerica/brazil/9830421/Brazil-nightclub-fire-security-guards-stopped-people-from-leaving.html>

Boyce, K. 2014. Learning from the Kiss nightclub fire. University of Ulster. Viitattu 5.4.2016
http://www.buildingcontrol-ni.com/assets/pdf/Kiss_Nighclub_Presentation_Fire_Safety_Panel_2014.pdf

Carter, H. 2011. Second student dies after Northampton nightclub stampede. The Guardian 7.11.2011. Viitattu 7.4.2016
<http://www.theguardian.com/uk/2011/nov/07/student-dies-northampton-nightclub-stampede>

Etelä-Saimaa. Ravintola Wiltsun ulkoterassi sytytettiin polttopulloilla. 13.11.2010. Viitattu 8.3.2016.
<http://www.esaimaa.fi/Online/2010/11/13/Ravintola%20Wiltsun%20ulkoterassi%20sytytettiin%20polttopulloilla/2010110017637/4>

Grosshandler, W., Bryner, N., Madrzykowski, D. & Kuntz, K. 2005. NIST NCSTAR 2. Vo. I. Report of the Technical Investigation of The Station Nightclub Fire. Viitattu 11.4.2016
http://www.nist.gov/customcf/get_pdf.cfm?pub_id=100988

Hienola E. Asiakas sytytti tulipalon yökerhossa - 550 ihmistä evakuoitiin. Keski-suomalainen (verkkoliite). 13.9.2014. Viitattu 8.3.2016
<http://www.ksml.fi/keski-suomi/Asiakas-sytytti-tulipalon-y%C3%B6kerhossa-%E2%80%93-550-ihmist%C3%A4-evakuoitiin/295192>

Hulkko, K & Pärnänen, A. 2006. Kuinka osa-aikatyö valtasi palvelualat. Viitattu 23.3.2016
http://tilastokeskus.fi/tup/tietotrendit/tt_04_06_osa-aikatyo.html

Iltasanomat 29.11.2008. Ravintola Bottalla riehui tulipalo Helsingissä. Viitattu 9.3.2016.
<http://www.iltasanomat.fi/kotimaa/art-2000000122256.html>

Kantola, K. 2015. Romanian diskopalon selvittely jatkuu - yökerhon johtajia pidätetty. YLE. 3.11.2015. Viitattu 15.3.2016
http://yle.fi/uutiset/romanian_diskopalon_selvittely_jatkuu_yokerhon_johtajia_pidatetty/8427121

Keith, G. 2016. How did The Station nightclub fire start? Viitattu 5.4.2016
http://www.nfpa.org/~media/files/news-and-publications/audio/keith_station_nightclub1.mp3?la=en

Kokki, E. 2014. B-Sarja: tutkimusraportit [2/2014] palokuolemat vähentyneet. Pelastusopisto. Viitattu 9.3.2016
http://www.pelastusopisto.fi/download/52749_B2_2014.pdf?01806a64af26d188

Kuokkanen, K. 2015. Tupakanhimo tyhjensi koko ravintolan Helsingin ytimessä. Helsingin Sanomat (verkkoliite). 2.8.2015. Viitattu 9.8.2016

<http://www.hs.fi/kaupunki/a1438478895337>

Liimatainen, J. 2006. Ravintoloiden riskipaikat tutkitaan palotarkastuksessa. Turun Sanomat (verkkoliite). 27.8.2006. Viitattu 14.3.2016

<http://www.ts.fi/uutiset/kotimaa/1074142865/Ravintoloiden+riskipaikat+tutkitaan+palotarkastuksessa>

Luoma, K. Täyteen ahdetut yökerhot ovat Suomessa turvallisuusriski. YLE. 29.1.2013. Viitattu 8.3.2016.

http://yle.fi/uutiset/tayteen_ahdetut_yokerhot_ovat_suomessa_turvallisuusriski/6469561

NFPA. 2013. Deadliest public assembly and nightclub fire. Viitattu 16.5.2016

<http://www.nfpa.org/safety-information/for-consumers/occupancies/nightclubs-assembly-occupancies/deadliest-public-assembly-and-nightclub-fires>

NFPA. 2016. The Station nightclub fire. Viitattu 5.4.2016

<http://www.nfpa.org/safety-information/for-consumers/occupancies/nightclubs-assembly-occupancies/the-station-nightclub-fire>

Onnettomuustutkintakeskus. 2002. C6/2002M MS CINDERELLA, tulipalo yökerhossa 8.3.2002. Viitattu 14.3.2016.

http://www.turvallisuustutkinta.fi/fi/index/tutkintaselostukset/vesiliikenneonnettomuuksien_tutkin-ta/tutkintaselostuksetvuosittain/vesiliikenne2002/c62002mmcinderellatulipaloyokerhossa8.3.2002.html

Peurakoski, T. & Repo, P. Tampereen yökerhon palo "varmuudella ihmisen sytyttämä" - henkilökunta palkitaan. Helsingin Sanomat (verkkoliite). 26.10.2014. Viitattu 8.3.2016

<http://www.hs.fi/kotimaa/a1414289831358>

Shannon, J. 2013. NFPA Journal March/April 2013. Viitattu 4.4.2016.

<http://www.nfpa.org/newsandpublications/nfpa-journal/2013/march-april-2013/pov/first-word>

Sierilä, H-L. 2009. Suomalaisravintoloidenkin paloturvallisuudessa korjattavaa. YLE. 30.5.2012. Viitattu 10.3.2016.

http://yle.fi/uutiset/suomalaisravintoloidenkin_paloturvallisuudessa_korjattavaa/6002306

Sisäasiainministeriö / Pelastusosasto. 2016. Paloturvallisuuslaitteet suojaavat palon syttyä. Viitattu. 27.4.2016

<http://www.pelastustoimi.fi/turvatietao/esta-palon-leviaminen/paloturvallisuuslaitteet>

Springfield Fire Prevention Division. 2016. Fire Safety for Bars and Nightclubs. Viitattu 11.5.2016

<https://www.springfieldmo.gov/DocumentCenter/Home/View/10220>

Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö. 2016. AS-1 koulutus. Viitattu 27.4.2016

<http://www.spek.fi/Suomeksi/Koulutus/Alkusammutus/AS1--koulutus>

Tahkokorpi, M. 2012. Ravintoloiden paloturvallisuudessa puutteita. YLE. 26.1.2012. Viitattu 10.3.2016

http://yle.fi/uutiset/ravintoloiden_paloturvallisuudessa_puutteita/6391624

The Guardian. Five jailed over fatal Buenos Aires nightclub fire. 20.8.2009. Viitattu 12.3.2016

<http://www.theguardian.com/world/2009/aug/20/argentina-nightclub-fire-court>

Timesofmalta.com. 74 injured, two critical, in Paceville club incident, Authorities investigate possible gas leak. 15.11.2015. Viitattu 8.3.2016

<http://www.timesofmalta.com/articles/view/20151115/local/several-injured-in-paceville-club-incident.592121>

Tukes. 2014. Sähköpalot

<http://www.tukes.fi/fi/toimialat/sahko-ja-hissit/sahkolaitteiden-paloturvallisuus/>

U.S. Fire Administration/National Fire Data Center. 2004. Nightclub fires in 2000. Viitattu 11.4.2016

<http://nfa.usfa.dhs.gov/downloads/pdf/statistics/v3i7.pdf>

VTT. 2012. Tekstiilien paloturvallisuuden vaatimukset vaihtelevat käyttökohteen mukaan. Viitattu 29.3.2016

http://www.vttexpertservices.fi/ajankohtaista/uutiset/news201211_tekstiilien-paloturvallisuuden-vaatimukset-vaihtelevat-kayttokohteen-mukaan

Vuorinen, M. 2006. Turvallisuus uutiset.fi. Hotelli- ja ravintola-alan turvauhat moninaisia. Viitattu 24.3.2016

<http://turvallisuus uutiset.fi/sitenews/view/-/nid/1203/ngid/2>

YLE uutiset. Näyttävät lavashowt riski paloturvallisuudelle. 15.10.2010. Viitattu 11.5.2016

http://yle.fi/uutiset/nayttavat_lavashowt_riski_paloturvallisuudelle/5669307

YLE uutiset. Ravintolasta poistettu asiakas yritti polttaa ravintola Wiltsun. 5.6.2012. Viitattu 8.3.2016.

http://yle.fi/uutiset/ravintolasta_poistettu_asiakas_yritti_polttaa_ravintola_wiltsun/5669262

Kuviot

Kuvio 1: Tyypillinen tukittu poistumisreitti jolla säilytetään tavaraa.	20
Kuvio 2: Yökerhojen tulipalojen syttymissytyt (U.S. Fire Administration/National Fire Data Center 2004, 2).....	21
Kuvio 3: Sähköjohtoa väärinkäytetään vaatteiden ripustamiseen.	25
Kuvio 4: Loukkuun joutumisen uhka ja sosiaalinen reagointi (Nurmi 2006, 49)	30
Kuvio 5: The Station yökerhopalossa menehtyneiden löytöpaikat (Grosshandler, Bryner, Madrzykowski & Kuntz 2005, 41).....	32
Kuvio 6: Jos tulipalo syttyy toimintamalli.	42

Taulukot

Taulukko 1: Haastateltavien järjestyksenvalvojen tiedot.	38
---	----

Liitteet

Liite 1: Järjestyksenvalvojien yksi, kaksi ja kolme haastattelukysymykset	55
Liite 2: Järjestyksenvalvojien kohde-esimiehen haastattelukysymykset	56
Liite 3: Sistonen, P. Haastattelukysymykset.	57

Liite 1: Järjestyksenvalvojien yksi, kaksi ja kolme haastattelukysymykset

1. Esittely ja taustasi? Kokemus, työvuodet ja kohteiden määrät?
2. Osaatko alkusammuttaa? Tunnistatko eri alkusammutusvälineiden käyttökohteet?
3. Tiedätkö työkohteittesi alkusammutusvälineiden sijainnin?
4. Oletteko harjoitelleet pelastautumista ja onko sinulla selvä kuva tehtävästäsi onnettomuuden sattuessa?
5. Oletko tutustunut työkohteesi pelastussuunnitelmaan? Onko sinua ikinä vaadittu tutustumaan?
6. Osaatko hälyttää apua (mihin numeroon soittaa, tiedätkö työkohteesi osoitteen)?
7. Osaatko opastaa pelastushenkilökunnan paikalle?
8. Oletko osallistunut poistumisharjoitukseen?
9. Ihmismäärien kontrollointi: keinot sekä toteutuminen?
10. Tiedätkö kokoontumispaikan?
11. Paloturvallisuuspuutteista raportointi? Kenelle, onko ohjeistettu?
12. Vapaa sana.

Liite 2: Järjestyksenvalvojen kohde-esimiehen haastattelukysymykset

1. Esittely ja taustasi? Kokemus, työvuodet ja kohteiden määrät?
2. Osaatko alkusammuttaa? Tunnistatko eri alkusammutusvälineiden käyttökohteet?
3. Tiedätkö työkohteittesi alkusammutusvälineiden sijainnin?
4. Oletteko harjoitelleet pelastautumista ja onko sinulla selvä kuva tehtävästäsi onnettomuuden sattuessa?
5. Oletko tutustunut työkohteesi pelastussuunnitelmaan? Onko sinua ikinä vaadittu tutustumaan?
6. Osaatko hälyttää apua (mihin numeroon soittaa, tiedätkö työkohteesi osoitteen)?
7. Osaatko opastaa pelastushenkilökunnan paikalle?
8. Oletko osallistunut poistumisharjoitukseen?
9. Ihmismäärien kontrollointi: keinot sekä toteutuminen?
10. Tiedätkö kokoontumispaikan?
11. Paloturvallisuuspuutteista raportointi? Kenelle, onko ohjeistettu?
12. Oletko käynyt paloturvallisuusasioita läpi alaisten kanssa?
13. Vapaa sana.

Liite 3: Sistonen, P. Haastattelukysymykset.

1. Mitkä ovat mielestäsi yökerhojen suurimmat paloturvallisuusriskit?
2. Mitkä ovat mielestäsi suurimmat ongelmat pelastussuunnitelman jalkauttamisessa?
3. Mitkä ovat mielestäsi suurimmat riskit henkilökunnan vaihtuvuudessa ja kuinka niitä voidaan ehkäistä?
4. Mitä odotat järjestyksenvalvojilta paloturvallisuuden suhteen ja mitkä ovat suurimmat haasteet järjestyksenvalvojien turvallisuuskouluttamisessa?